

## 1 Timotei - Comentarii W. McDonald

Pavel se prezintă mai întâi pe sine, ca apostol al lui Isus Cristos. Un apostol este un „trimis”. Așadar Pavel spune că a fost rânduit de Dumnezeu să desfășoare o lucrare misionară. Împuternicirea lui Pavel a fost prin porunca lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru și Domnul Isus Cristos, nădejdea noastră. Aceste cuvinte subliniază că nu Pavel a fost cel care a ales de la sine această slujbă, ca mijloc de subzistență, după cum nu oamenii l-au ordonat pentru lucrarea sa. Ci el a primit o chemare precisă de la Dumnezeu pentru a predica, a-i învăța pe oameni și a suferi. În versetul acesta, Dumnezeu Tatăl este numit Mântuitorul nostru.

De obicei, în Noul Testament Domnul Isus este numit Mântuitorul, ne-existând nici o contradicție în asta. Dumnezeu este Mântuitorul oamenilor în sensul că El dorește mântuirea lor, că L-a trimis pe Fiul Său să realizeze lucrarea de răscumpărare și că le dă viață veșnică tuturor celor care îl primesc pe Domnul Isus prin credință. Cristos este Mântuitorul în sensul că El realmente S-a dus la cruce și a isprăvit lucrarea ce trebuia săvârșită pentru ca Dumnezeu să-i poată mântui pe păcătoși, cu îndeplinirea cerințelor neprihănirii Sale.

Domnul Isus Cristos este denumit aici nădejdea noastră. Asta ne amintește de Coloseni 1:27: „Cristos în voi, nădejdea slavei.” Singura noastră nădejde de a ajunge în rai se află în Persoana și lucrarea Domnului Isus. De fapt, toate perspectivele minunate pe care ni le prezintă Biblia sunt ale noastre doar în virtutea legăturii noastre cu Cristos Isus.

Notați și Efeseni 2:14, unde Cristos e pacea noastră, precum și Coloseni 3:4, unde El este viața noastră. Cristos este pacea noastră, Cel care se ocupă de problema păcatelor comise de noi în trecut; Cristos este viața noastră, în sensul că este Cel ce se ocupă de problema puterii pentru timpul de acum; iar Cristos este nădejdea noastră, în sensul că se ocupă de problema izbăvirii în viitor.

Scrisoarea este adresată lui Timotei, care e descris drept fiu adevărat în credință (adică pe tărâmul credinței), prin asta înțelegându-se probabil că Timotei a fost mântuit prin intermediul apostolului, pesemne în timpul vizitei lui Pavel la Listra (Fapte 14:6-20). Dar impresia generală care se degajă din Fapte este că Timotei era deja ucenic, când Pavel a făcut cunoștință cu el (Fapte 6:1,2). În acest caz, sintagma: fiu adevărat în credință înseamnă că Timotei etala aceleași calități morale și spirituale ca Pavel; era descendent adevărat al apostolului în sensul că manifesta același caracter.

Stock spune: „Ferice de tânărul lucrător creștin ce are ca îndrumător un asemenea lider și ferice de liderul creștin care are «tolba plină» de asemenea copii «adevărați».

De obicei epistolele Noului Testament se deschid cu salutul „har și pace”, dar la 1 și 2Timotei acest salut este lărgit, devenind acum: har, îndurare și pace. Toate aceste epistole din ultima parte a vieții lui Pavel au fost adresate unor indivizi, mai degrabă decât unor biserici, ceea ce explică și noul termen din cadrul salutului: îndurare.

Har înseamnă toate resursele divine pentru viața și slujirea creștină.

Îndurare se referă la grija și ocrotirea plină de compasiune pe care le oferă Dumnezeu celor nevoiași și predispuși la poticniri și eșecuri.

Pace înseamnă liniștea lăuntrică izvorâtă din buzura pe Domnul. Aceste trei binecuvântări vin de la Dumnezeu Tatăl nostru și Isus Cristos Domnul nostru. Dumnezeirea lui Cristos este sub-înțeleasă în versetul acesta în sensul că Pavel spune că Domnul Isus este egal cu Tatăl.

Sintagma: Isus Cristos Domnul nostru subliniază Domnia lui Cristos. Pe când cuvântul „Mântuitor” apare de douăzeci și patru de ori în Noul Testament, termenul „Domnul” apare de 522 de ori. Aceste realități de ordin statistic ar trebui să aibă efectul cuvenit în trăirea noastră practică.

Se pare că, după prima sa înțemnițare la Roma, Pavel a vizitat Efesul, în compania lui Timotei. Când Pavel a pornit mai departe, vizitând Macedonia, i-a lăsat lui Timotei îndrumări să rămână la Efes și să predea cuvântul lui Dumnezeu și să-i avertizeze pe credincioși față de pericolele prezentate de învățătorii falși. Din Macedonia, Pavel a trecut, probabil, în sud, ajungând la Corint, de unde e posibil să fi scris această scrisoare adresată lui Timotei. În versetul 3, apostolul spune, de fapt: „După cum te-am instruit anterior, să rămâi în Efes când eu m-am dus în Macedonia, tot așa eu îți repet acum aceste instrucțiuni.” Nu trebuie să deducem de aici că Timotei ar fi fost numit în funcția de pastor al bisericii din Efes. Pasajul nu ne dă nici un motiv să tragem această concluzie. Mai degrabă, Timotei a efectuat la Efes o misiune temporară, atenționându-i pe anumiți oameni din adunare să nu predea doctrine contrare credinței creștine și să nu adauge la ea învățături suplimentare. Principalele doctrine false despre care e vorba aici sunt: legalismul și gnosticismul. În eventualitatea că Timotei ar fi ispitit să fugă de aceste probleme, Pavel îi spune să rămână la datorie.

De asemenea, Timotei este îndemnat să nu ia seama la basme și genealogii fără sfârșit. Nu putem ști cu precizie la ce se referă aceste cuvinte. Unii spun că ar fi fost legende ce s-au ivit în rândurile unor învățători iudaici. Alții cred că se referă la mituri și generații ale gnosticilor. Este interesant de observat că sectele și cultele deraiate din vremea noastră sunt caracterizate de aceleași lucruri. Multe fantasmagorii și născociri au apărut în legătură cu fondatorii religiilor false. În plus notăm că genealogiile ocupă un loc major în cadrul mormonismului.

Subiectele nefolositoare de acest gen nu fac altceva decât să ridice senine de întrebare și îndoieli în mințile oamenilor. Ele nu produc edificarea evlavioasă care este prin credință (sau: lucrarea lui Dumnezeu, care este prin credință, n.tr.).

Întreg planul răscumpărării este conceput de Dumnezeu, ne-având scopul de a stârni îndoieli și dispute, ci de a induce credință în inimile oamenilor. Acești oameni din adunarea de la Efes sunt sfătuiți să nu-și consacre atenția unor teme lipsite de orice preț, cum ar fi basmele și genealogiile, ci să se dedice marilor adevăruri ale credinței creștine, care se vor dovedi o binecuvântare pentru oameni și vor inspira credință, în loc de îndoială.

Poate că lucrul cel mai important pe care trebuie să-l înțelegem din acest verset este că porunca nu se referă la Legea lui Moise sau la cele zece porunci (Decalogul), ci la sarcina încredințată în versetele 3 și 4, așa cum reiese foarte limpede din traducerea NKJV: Acum scopul poruncii este dragostea... Pavel spune că țelul sarcinii pe care i-a dat-o el lui Timotei a fost acela de a produce nu doar o teologie corectă, ci

dragoste dintr-o inimă curată, dintr-o conștiință bună și dintr-o credință ne-prefăcută. Aceste lucruri își vor face numaidecât simțită prezența, ori de câte ori se vestește evanghelia harului lui Dumnezeu.

Negreșit în dragoste e cuprinsă dragostea față de Dumnezeu, dragostea față de ceilalți credincioși și față de lume în general. Ea trebuie să izvorască dintr-o inimă curată. Dacă viața lăuntrică a unei persoane nu este curată, atunci din ea nu poate izvorî o adevărată dragoste creștină. Dragostea aceasta trebuie să fie în același timp produsul secundar al unei conștiințe bune, adică o conștiință din care să lipsească ofensele aduse lui Dumnezeu și semenilor. În fine, dragostea aceasta trebuie să fie rezultatul unei credințe ne-prefăcute, adică una sinceră, fără mască.

Învățăturile false nu puteau produce niciodată lucrurile enumerate de Pavel. Virtuțile enumerate de apostol nu provin din „basmе și genealogii"! Doar predarea harului lui Dumnezeu poate produce o inimă curată, o conștiință bună și o credință neprefăcută, care are ca urmare practică dragostea.

Versetul 5 ne spune care este testul prin care putem identifica toate învățăturile adevărate - anume, după rezultate. Produc ele rezultatele enumerate de Pavel? Atunci sunt adevărate.

Erau unii care s-au rătăcit de la aceste lucruri, adică de la o inimă curată, o conștiință bună și o credință neprefăcută. Sintagma: n-au nimerit ținta poate însemna fie că nu au țintit corect, fie salva lor nu a ajuns la țintă. Evident, sensul primar este că nu au țintit corect. Cu alte cuvinte, nu s-a pus aici problema că ei s-ar fi străduit să nimerească ținta, dar că au dat greș. Ci sensul clar este că nici măcar nu au năzuit spre realizarea acestor lucruri. Prin urmare, ei au rătăcit în vorbiri deșarte. Predicarea lor era lipsită de noimă, nu ducea nicăieri și nu avea ca urmare sfințirea oamenilor.

Pavel folosește frecvent termenul unii în epistola aceasta. Pe când scria 1Timotei, învățătorii aceștia falși reprezentau doar o mică minoritate în cadrul bisericii. Când vom ajunge însă la 2Timotei, vom vedea că termenul „unii" nu mai apare cu aceeași frecvență, deoarece între timp s-a schimbat echilibrul de forțe. Alunecarea de la credință atinsese proporții, generalizându-se. Minoritatea a devenit între timp majoritatea.

Învățătorii falși la care se referă versetele precedente erau iudaizatorii, care căutau să amestece iudaismul cu creștinismul, și legea cu harul. Ei susțineau că credința în Cristos nu ar fi suficientă pentru ca cineva să poată fi mântuit, ci, spuneau ei, omul trebuie să fie circumcis sau să țină legea lui Moise. Ei propovăduiau că legea este regula de viață a credinciosului.

Această învățătură falsă a existat în toate veacurile istoriei bisericii, fiind cea mai mare plagă ce a reușit să corupă creștinătatea din zilele noastre. În forma ei modernă, învățătura aceasta străină afirmă că deși credința în Cristos este necesară pentru ca cineva să poată fi mântuit, acea persoană trebuie să fie însă și botezată sau să devină membru într-o biserică sau să țină legea, să facă mătăanii, să dea zeciuială sau să săvârșească alte așa-numite „fapte bune". Celor care propagă această învățătură în legalismul din vremea noastră le scapă însă faptul că mântuirea se capătă prin credința în Cristos, fără faptele legii. Ei nu-și dau seama că faptele bune sunt rezultatul mântuirii, iar nu cauza ei. Un om nu devine creștin prin săvârșirea acestor lucruri, ci, mai degrabă, le săvârșește pentru că este deja creștin. Ei nu văd că Cristos, iar nu legea, este regula de viață a credinciosului. Ei nu înțeleg că un om nu poate fi sub lege fără ca prin aceasta să se afle și sub blestem. Legea îi osândește la moarte pe toți cei ce nu reușesc să țină sfintele sale precepte, întrucât nici un om nu este în stare să asculte de lege în mod desăvârșit, rezultată toți oamenii sunt condamnați la moarte. Dar Cristos i-a răscumpărat pe credincioși de blestemul legii, pentru că El a fost făcut blestem pentru noi.

Apostolul spune aici despre acești învățători auto-declarați ai legii că ei nu au înțeles ce spuneau, nici lucrurile despre care făceau aceste afirmații atât de încrezătoare. Ei nu puteau vorbi în mod inteligent despre lege deoarece nu înțelegeau scopul pentru care a fost dată legea, nici relația credinciosului față de lege.

Pavel subliniază cât se poate de limpede că legea nu are nici un cusur. „Așa că legea, negreșit, este sfântă și porunca este sfântă, dreaptă și bună" (Romani 7:12). Dar legea trebuie folosită în mod legitim. Ea nu a fost dată niciodată ca mijloc prin care oamenii să fie mântuiți (Fapte 13:39;Romani 3:20;Galateni 2:16,21;Galateni 3:11). Modul legitim de întrebuințare a legii este folosirea ei în predicarea și învățătura care să producă în oameni mustrarea și convingerea despre păcat. Legea nu trebuie prezentată ca modalitate de mântuire sau ca regulă de viață.

Guy King a scos în evidență cele trei învățăminte oferite nouă de lege: „Ar trebui să facem. N-am făcut. Nu putem face". Când legea și-a făcut lucrarea în viața unui păcătos, atunci persoana respectivă este gata să strige către Dumnezeu: „Doamne, salvează-mă, prin harul Tău!" Cei ce propagă învățătura potrivit căreia legea ar fi esențială pentru mântuire sau sfințire nu sunt consecvenți. Ei spun că dacă un creștin calcă legea, el nu trebuie condamnat la moarte. Dar prin asta nu se susține autoritatea pe care o are și trebuie s-o aibă legea. Căci ce lege mai este aceea care nu e însoțită de pedeapsă? În cazul acesta a devenit doar un sfat bun.

Legea nu este pentru cel neprihănit. Dacă un om este neprihănit (drept), el nu are nevoie de lege. Asta e adevărat și în cazul creștinului. Când acesta este mântuit prin harul lui Dumnezeu, el nu mai are nevoie să fie plasat sub incidența celor zece porunci, pentru a putea trăi o viață sfântă. Nu teama de pedeapsă îl face pe creștin să trăiască după voia lui Dumnezeu, ci dragostea pentru Mântuitorul, care Și-a dat viața pentru el pe crucea Golgotei.

Apostolul descrie în continuare tipul de oameni pentru care a fost dată legea. Mulți comentatori biblici au evidențiat că există o strânsă legătură între această descriere și Decalogul propriu-zis. Astfel, cele zece porunci ale sale sunt împărțite în două secțiuni: primele patru au de a face cu datoria omului față de Dumnezeu (evlavie), pe când restul de șase porunci au de a face cu datoria sa față de aproapele (neprihănirea). Următoarele cuvinte par să corespundă cu prima secțiune din Decalog: pentru cei fărădelege și nesupuși, pentru cei fără Dumnezeu și pentru păcătoși, pentru cei ne-sfinți și profani...

Sintagma: pentru ucigași se leagă de a șasea poruncă: Să nu uci. Aici termenul ucigători se referă la asasini, iar nu doar la cei ce omoară din greșeală.

Cuvintele: pentru desfrânați, pentru sodomiți se referă la cei imorali, atât heterosexuali, cât și homosexuali. Aici ei sunt puși în legătură cu a șaptea poruncă: „Să nu comiți adulter".

Sintagma: pentru răpitori se referă, evident, la a opta poruncă: „Să nu furi".

Pentru mincinoși, pentru cei ce jură strâmb are legătură cu a noua poruncă: „Să nu depui mărturie strâmbă împotriva semenului tău."

Și în fine cuvintele: și pentru orice altceva care este împotriva învățăturii sănătoase nu sunt legate direct de a zecea poruncă, dar par să cuprindă, retrospectiv, toate poruncile, rezumându-le.

Este greu să stabilim în ce fel acest verset se leagă de cele precedente. Unul din sensurile sale ar putea fi acela că învățătura sănătoasă menționată în versetul 10 este în conformitate cu... evanghelia. Sau ar putea însemna că tot ce a spus Pavel despre lege în versetele 8-10 este în acord perfect cu evanghelia pe care a predicat-o. Sau un alt sens ar putea fi acela că tot ce a spus Pavel despre învățătorii falși în versetele 3-10 este în acord cu mesajul evangheliei. Deși este adevărat că evanghelia este slăvită, accentul din acest verset cade, probabil, asupra faptului că evanghelia ne vorbește despre slava (traducerea literală a termenului slăvit) lui Dumnezeu, în mod minunat. (Așa cum reiese din traducerea română GBV: „potrivit cu Evanghelia slavei fericitului Dumnezeu...", n.tr.) Cu alte cuvinte, ne vorbește despre modul în care același Dumnezeu care este sfânt, neprihănit și drept este, în același timp, și un Dumnezeu al harului, îndurării și iubirii. Dragostea Lui a împlinit cerințele sfințeniei Sale iar acum, cei care îl primesc pe Domnul Isus dobândesc viața veșnică.

Aceasta este evanghelia... ce i-a fost încredințată apostolului, axată pe slăvitul Domn Isus Cristos, care le spune oamenilor că El este nu doar Mântuitor, ci și Domn.

În textul anterior, Pavel i-a descris pe învățătorii falși, ce căutau să le impună credincioșilor de la Efes legea. Acum el își amintește de propria sa convertire, care nu s-a făcut prin păzirea legii, ci prin harul lui Dumnezeu. Apostolul nu fusese un om neprihănit, ci cel dintâi dintre păcătoși. Versetele 12-17 par să ilustreze, prin prisma propriei experiențe a lui Pavel, folosirea legitimă a legii. Astfel, pentru el legea nu a constituit calea mântuirii, ci mai degrabă o cale prin care a devenit conștient de păcat, fiind muștrat în cugetul lui pentru acesta.

Mai întâi, el izbucnește în mulțumiri la adresa lui Cristos Isus, pentru harul Lui care învrednicește. Accentul nu se pune aici pe ceea ce a făcut Saul din Tars pentru Domnul, ci pe ceea ce a făcut Domnul pentru el. Apostolul nu contenește să se minuneze de faptul că Domnul Isus nu numai că l-a salvat, ci l-a socotit credincios, încredințându-i slujba. Niciodată n-ar fi putut dovedi legea un atare har. Mai degrabă, condițiile ei inflexibile l-ar fi osândit pe păcătosul Saul la moarte.

Faptul că Pavel a călcat cele zece porunci înainte de convertirea sa este dovedit cu prisosință în versetul acesta. Astfel apostolul spune despre sine că a fost în trecut un hulitor, un prigonitor și un insolent (în românește: „om batjocoritor").

Ca hulitor, el i-a vorbit de rău pe creștini și pe Liderul tor, Isus.

Ca prigonitor, el și-a dat toate silințele să-i condamne la moarte pe creștini, datorită convingerii sale că nou-apăruta sectă ar fi prezentat un pericol la adresa iudaismului.

În procesul aducerii la îndeplinire a acestui plan rău, el și-a găsit plăcerea în săvârșirea unor fapte insolente, violente și revoltătoare împotriva credincioșilor.

Deși din versiunea engleză nu reiese acest lucru, în original există o gradăție, o creștere a gravității actelor, în acești trei termeni: hulitor, prigonitor și insolent. Primul păcat se limitează la cuvinte. Al doilea descrie suferințele provocate altora pentru convingerile lor religioase. Iar al treilea presupune și ideea de cruzime și ultraj.

Dar Pavel a căpătat îndurare. El nu a primit pedeapsa meritată, pentru că a săvârșit aceste lucruri din necunoștință, în necredință. Prigonindu-i pe creștini, el credea că îi aduce un serviciu lui Dumnezeu. Având în vedere conceptul închinării la un singur Dumnezeu adevărat, prezent în religia moștenită de la părinții lui; el credea că această credință nouă, creștină, se opunea lui Iehova Cel din Vechiul Testament. Și astfel, cu toată râvna și energia sa, el a căutat să apere onoarea lui Dumnezeu, omorându-i pe creștini.

Mulți insistă că importante pentru Dumnezeu sunt râvna, stăruința și sinceritatea. Dar din exemplul lui Pavel vedem că râvna nu este de ajuns. De fapt, când un om este greșit, râvna lui nu face decât să intensifice greșeala sa. Cu cât are mai multă râvnă, cu atât mai mare va fi răul cauzat de el!

Nu numai că Pavel a scăpat de pedeapsa pe care o merita (aici fiind reliefată îndurarea), ci, pe deasupra, a avut parte de o bunătate din belșug, pe care nu o merita (harul). Acolo unde s-a înmulțit păcatul, harul lui Dumnezeu s-a înmulțit cu atât mai mult (Romani 5:20).

Faptul că Pavel nu a fost înzestrat în zadar cu harul Domnului reiese din cuvintele: „cu credința și dragostea care sunt în Cristos Isus." Harul care a venit peste Pavel a fost însoțit de credința și dragostea care sunt în Cristos Isus. Desigur, aceste cuvinte ar putea însemna și aceea că, după cum harul a venit de la Domnul, tot așa credința și dragostea își au obârșia în El. Dar sensul ni se lămurește mai bine, de îndată ce am priceput că Pavel nu a refuzat harul lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, apostolul a răspuns la acest har, punându-și încrederea în Domnul Isus și iubindu-L pe acest Binecuvântat, pe care odinioară îl urase.

Ne întâlnim aici cu prima dintre „rostirile credincioase" din epistolele pastorale. Adevărat și cu totul demn de primit este acest enunț, deoarece este cuvântul lui Dumnezeu, care nu poate minți și nu poate da greș. Oamenii își pot permite să creadă această afirmație, cu încredere implicită. De fapt, a nu o crede ar constitui un act nerezonabil și neînțelept. Este cu totul demnă de primit pentru că se aplică la toți, spunându-le ce a făcut Dumnezeu pentru toți și oferindu-le tuturor darul mântuirii lui Dumnezeu.

Cristos Isus subliniază aici Dumnezeirea Domnului nostru. Cel care a venit din cer pe pământ a fost, mai întâi de toate, Dumnezeu (Cristos) și apoi Om (Isus). Pre-existența Mântuitorului este sugerată de cuvintele: a venit în lume. Existența Sa nu a început în Betleem, ci El locuise cu Dumnezeu Tatăl din toată veșnicia. Dar a venit în lume ca Om cu o misiune specială. Însuși calendarul este o mărturie a faptului că El a venit, căci noi spunem: A.D. 19, adică anul 19 al Domnului sau d.Cr. (după Cristos). Cu ce scop a venit El? Ca să-i mântuiască pe cei păcătoși. Nu ca să-i mântuiască pe oamenii buni (din care, oricum, nu s-a găsit nici unul!), nici ca să-i salveze pe cei ce păzeau cu strânsnicie legea (iarăși, nici din aceștia nu s-au găsit).

Am ajuns aici la deosebirea esențială dintre creștinism și toate celelalte învățături. Religiiile false îi spun omului că poate face ceva, că poate fi ceva, pentru a căpăta trecere înaintea lui Dumnezeu. Dar evanghelia îi comunică omului că este păcătos, că e pierdut și că nu se poate mântui singur, ci singura cale prin care poate ajunge în cer este prin lucrarea înlocuitoare săvârșită de Domnul Isus pe cruce. Tipul de

învățătură bazată pe lege, la care s-a referit Pavel anterior în capitolul de față, îi dă loc firii vechi, spunându-i omului tocmai ceea ce dorește să audă acesta, anume că el însuși ar fi în stare să contribuie, cu ceva, la propria sa mântuire. Dar evanghelia arată limpede că toată gloria pentru lucrarea mântuirii îi aparține integral lui Cristos, că omul nu face altceva decât să păcătuiască și că Domnul Isus este Cel care înfăptuiește întreaga lucrare de mântuire a omului.

Duhul lui Dumnezeu l-a adus pe Pavel în punctul în care el și-a dat seama că este cel dintâi dintre păcătoși. Chiar dacă n-o fi fost el primul dintre păcătoși, în orice caz, era printre cei mai notorii. Observați că sintagma „cel dintâi dintre păcătoși” nu se aplică la cei cufundați în idolatrie sau imoralitate, ci la un om profund religios, care a fost crescut într-o familie de evrei ortodocși (drept credincioși)! Păcatul lui era de natură doctrinară, în sensul că nu accepta cuvântul lui Dumnezeu cu privire la Persoana și lucrarea Domnului Isus Cristos. Respingerea Fiului lui Dumnezeu este cel mai mare dintre păcate.

Trebuie notat și felul cum se exprimă Pavel: dintre care cel dintâi sunt eu - iar nu „am fost”. Se constată că sfinții cei mai evlavioși sunt adesea cei mai conștienți de propria lor păcătoșenie.

La 1Corinteni 15:9 (epistolă scrisă prin anul 57 d.Cr.), Pavel s-a definit drept: „cel mai mic dintre apostoli”, după care la Efeseni 3:8 (deci prin anul 60 d.Cr.), el s-a numit: „cel mai mic dintre toți sfinții”. Acum la 1Timotei 1:15, în această epistolă redactată cu câțiva ani mai târziu, el se numește cel dintâi dintre păcătoși. Avem aici o progresie a smereniei creștinului.

Darby traduce sintagma dintre care cel dintâi sunt eu: „dintre care eu sunt primul”. Cu alte cuvinte, nu că el ar fi fost cel mai groaznic păcătos ce a existat, ci că era primul în raport cu națiunea Israel. Cu alte cuvinte, convertirea lui a fost o unică întruchipare a convertirii de care va da dovadă națiunea Israel. El era „ca o stârpitură” (adică copil născut prematur) (1Corinteni 15:8) în sensul că s-a născut din nou anterior renașterii poporului Israel. După cum a fost mântuit prin revelație directă din cer, și fără intervenția instrumentului uman, tot așa, probabil, în același fel, rămășița iudaică va fi mântuită în timpul Marii Strămtorări. Această interpretare pare să fie confirmată de cuvintele: „dintâi” și „model” din versetul 16.

Acest verset explică de ce a căpătat Pavel îndurare: pentru ca să etaleze îndelunga răbdare a lui Isus Cristos. După cum el fusese cel dintâi dintre păcătoși, tot așa acum el va fi cel dintâi care va etala harul neobosit al Domnului. „El era „exponatul numărul unu”, o pildă vie, spune William Kelly, a „iubirii divine care se înalță mai presus de cea mai înverșunată vrăjmăsie, a îndelungatei răbdări divine, care epuizează până și cele mai născocite și neînduplecate forme de antagonism.”

Cazul lui Pavel avea să fie un model. (în engleză: pattern, n.tr.). În limbaj tipografic, prin pattern se înțelege „șpalt” sau „mostră”. Convertirea lui Pavel avea să fie un pattern deci un model a ceea ce va face Dumnezeu cu națiunea Israel atunci când va veni Izbăvitorul (Romani 11:26).

În sens mai general, versetul înseamnă că nimeni nu trebuie să dispere, oricât de rău ar fi. Persoana respectivă trebuie să se mângâie cu gândul că, întrucât Domnul l-a mântuit deja pe cel dintâi dintre păcătoși, și ea poate găsi har și îndurare, venind la El ca un păcătos pocăit. Crezând în El, și acea persoană poate găsi viața veșnică.

Când se gândește Pavel la felul minunat în care S-a ocupat Dumnezeu cu el, în harul Său, nu-și mai poate stăpâni bucuria, izbucnind în această admirabilă doxologie. E greu să ne dăm seama dacă se adresează lui Dumnezeu Tatăl sau Domnului Isus. Cuvintele: Regelui etern par să se refere la Domnul Isus, întrucât El este numit: „Regele regilor și Domnul domnilor” (Apocalipsa 19:36).

Dar termenul nevăzut pare să se refere la Tatăl, întrucât Domnul Isus a fost, evident, văzut de ochii muritorilor. Faptul că nu putem distinge pe care Persoană a Dumnezeirii ar trebui s-o avem aici în vedere ar putea constitui un indiciu al absolutei Lor egalități.

Regele etern este definit mai întâi ca nemuritor. Asta înseamnă neputrezicios sau neperisabil. Dumnezeu în esența Sa este și nevăzut. Oamenii au văzut apariții ale lui Dumnezeu în Vechiul Testament iar Domnul Isus ni l-a revelat deplin pe Dumnezeu în forma Sa vizibilă, dar faptul rămâne că Dumnezeu însuși este invizibil ochiului omenesc. Apoi El este definit drept Dumnezeu, singurul care este înțelept. În ultimă analiză, toată înțelepciunea vine de la Dumnezeu (Iacov 1:5).

Porunca din acest verset este negreșit cea pe care i-o dăduse Pavel lui Timotei în versetele 3 și 5, anume de a-i mostra pe învățătorii falși. Pentru a-l încuraja pe fiul său Timotei să-și aducă la îndeplinire această importantă misiune, apostolul îi amintește de împrejurările care au însoțit chemarea sa la slujba creștină.

După prorociile făcute mai înainte despre tine pare să însemne că, înainte de a se fi întâlnit Pavel cu Timotei, în biserica din localitate s-a ridicat un profet, anunțând că Timotei va fi folosit de Domnul în slujba Sa. Profetul a fost un purtător de cuvânt al lui Dumnezeu, care a primit revelații despre voia lui Dumnezeu cu privire la un anumit curs de urmat, revelații pe care le-a transmis apoi bisericii. Tânărul Timotei a fost nominalizat prin rostiri profetice, viitorul său ca slujitor al lui Isus Cristos fiind astfel adus la cunoștința oamenilor. Iar acum, dacă s-ar fi întâmplat să-și piardă elanul sau să fie descurajat în lucrarea de slujire a Domnului, el este îndemnat să-și aducă aminte de aceste profeții, fiind astfel inspirat și stimulat ca prin ele să lupte lupta cea bună.

În această luptă, el trebuie să se țină de credință și de o conștiință bună. Nu este de ajuns ca cineva să posede o înțelegere corectă din punct de vedere doctrinar a credinței creștine. Asta pentru că este posibil să fie drept-credincios, și totuși să nu aibă o conștiință bună, după cum arată și Hamilton Smith:

„Cei ce sunt dăruiți, cei ce sunt expuși privirilor publicului, trebuie să fie cu deosebită băgare de seamă, pentru că nu cumva, având mereu un program încărcat de apariții în public, de predicare și de lucrare publică înaintea oamenilor, ei să negligeze cumva viața de evlavie înaintea lui Dumnezeu. Oare nu ne avertizează Scriptura că este posibil ca cineva să predice cu toată elocvența omenească și chiar îngerească, și totuși să nu fie nimic? Ceea ce aduce roadă pentru Dumnezeu și va fi răsplătit din plin în ziua aceea, este viața de evlavie, din care trebuie să decurgă orice slujire autentică.”

Unii din contemporanii lui Pavel renunțaseră la o conștiință bună și astfel suferiseră un naufragiu în ce privește credința. Ei se aseamănă cu un marinar nechibzuit, care aruncă în mare busola.

Cei ce își naufragiaseră credința erau credincioși adevărați, dar care s-au desensibilizat în inima, în cugetul lor. La început, viața lor creștină a fost ca o corabie falnică, pornind cu pânzele întinse în largul mării. Numai că, în loc să revină în port, cu steagul în vânt, încărcată cu marfa,

corabia acestor oameni a fost sfărâmată de stânci, aducându-le rușine și ruinându-le mărturia.

Nu știm dacă Imeneu și Alexandru sunt cei de la 2Timotei 2:17 și 4:14. Nici nu cunoaștem natura hulirii lor. Nu ni se spune decât că și-au abandonat o conștiință bună și că au hulit. În Noul Testament a huli (sau a „blasfemia” provine din grecescul blasphemeo (a defăima, a blasfemia) și e folosit atât cu referire la Dumnezeu, cât și la om. Derivatul englez (dar și cel român, n.tr.) este rezervat aproape exclusiv lui Dumnezeu și lucrurilor sfinte) nu înseamnă neapărat a vorbi rău despre Dumnezeu, ci se referă uneori la vorbirea de rău sau limbajul abuziv adresat semenilor. De asemenea se poate referi la viața acestor oameni și la buzele lor. Prin naufragierea credinței lor, negreșit ei i-au determinat pe alții să vorbească de rău calea adevărului, viața lor devenind o hulă.

Este exact tragedia unor creștini care au fost cândva pline de râvnă și roade bune pentru Domnul, dar care s-au lăsat abătuți de la cărarea dreaptă prin rătăcirii și prin înăbușirea glasului conștiinței lor. Apostolul spune că i-a dat pe mâna Satanei pe acești oameni. Unii învățați văd în aceste cuvinte doar o referire la actul excluderii din biserică. Adică, spun ei, Pavel i-a exclus pe acești oameni din biserica locală, acțiunea respectivă având darul de a-i aduce la pocăință și de a-i repune într-o stare de părtășie cu Domnul și cu copiii Lui.

Dificultatea acceptării acestui punct de vedere constă în faptul că excomunicarea (sau excluderea din biserică) era funcția unei biserici locale, și nu a unui apostol. La 1Corinteni 5 Pavel nu l-a excomunicat personal pe omul vinovat de incest, ci i-a îndemnat pe corinteni s-o facă.

Cealaltă interpretare majoră care se dă textului de față este că darea în mâna Satanei a constituit o prerogativă acordată apostolilor, cu care nu ne mai întâlnim, deoarece nu mai există apostoli. Conform acestui punct de vedere, apostolii aveau autoritatea de a da o persoană ce a păcătuit pe mâna Satanei, să i se aplice suferințe fizice sau, în cazuri extreme, chiar moartea, cum s-a întâmplat cu Anania și Safira (Fapte 5:1-11). Disciplina din acest verset este, evident, cu scopul de a produce îndreptarea celor vinovați - să fie învățați prin disciplină să nu hulească. Nu se pune problema condamnării lor veșnice, ci a disciplinării lor.

Rugăciunea pentru toți oamenii este deopotrivă un privilegiu și o obligație. Este un privilegiu să fim primiți în audiență la Dumnezeu, mijlocind pentru semenii noștri. Totodată, este o obligație, căci suntem datori să împărtășim tuturor vestea bună a mântuirii.

Apostolul enumera patru aspecte ale rugăciunii: cereri, rugăciuni, mijlociri și mulțumiri. Este greu să facem distincție între primele trei.

În uzanța actuală, termenul cereri se referă la rugăciuni fierbinți, la o pledoarie intensă, însă contextul în care apare termenul presupune formularea unor cereri pentru nevoi specificate.

Termenul tradus prin rugăciuni este foarte general, acoperind toate modurile reverențioase de apropiere de Dumnezeu.

Mijlociri descrie acele forme de cereri în care ne adresăm lui Dumnezeu ca Superior al nostru în folosul altora.

Mulțumiri descrie rugăciunea în care ne exersăm sau facem repetiții în ce privește harul și bunătatea Domnului nostru, vărsându-ne inima, cu recunoștință față de El. Am putea rezuma versetul, afirmând că atunci când ne rugăm pentru toți oamenii trebuie să fim smeriți, închinători, încrezători și mulțumitori.

Se face aici o mențiune specială cu privire la regi și toți ce sunt în poziții de autoritate. Toți aceștia trebuie să ocupe un loc special în rugăciunile noastre. În alte locuri, Pavel ne-a amintit că autoritățile care există sunt rânduite de Dumnezeu (Romani 13:1) și că ele sunt slujitorii lui Dumnezeu în folosul nostru (Romani 13:4).

Versetul acesta îmbracă un colorit aparte când ne aducem aminte că a fost scris în zilele împăratului roman Nero. Groaznicele persecuții dezlănțuite de acest conducător mârșav nu au modificat realitatea faptului că creștinii trebuie să se roage pentru cei aflați la conducerea guvernului. Noul Testament ne învață că creștinul trebuie să fie loial stăpânirii, guvernului sub a cărui conducere se află, excepție făcând situațiile în care guvernul îi cere să nu se supună poruncilor lui Dumnezeu. Un creștin nu are voie să se implice în nici o revoluție sau act de violență împotriva stăpânirii. El are dreptul și datoria să nu se supună nici unui ordin care este contrar cuvântului lui Dumnezeu, acceptând în liniște și supunere pedeapsa care decurge din acest act de nesupunere.

Motivul pentru care apostolul ne spune că trebuie să ne rugăm pentru guvernanți este: ca să putem duce astfel o viață pașnică și liniștită, cu toată evlavia și reverență. Este spre binele nostru ca să avem un guvern stabil și ca țara în care trăim să fie stabilă și cruțată de război civil, de tulburări și de anarhie.

Este un lucru bun și bine primit înaintea lui Dumnezeu ca noi să ne rugăm pentru toți oamenii, inclusiv pentru regi și cei aflați la conducere. Este bun în sine acest lucru și în același timp bine primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru. Titlul pe care îl atribuie Pavel lui Dumnezeu aici este semnificativ, pentru că Dumnezeu dorește mântuirea tuturor oamenilor. Prin urmare, a ne ruga pentru toți oamenii înseamnă a promova voia lui Dumnezeu în această privință.

Acest verset explică în continuare ceea ce am arătat în versetul 3. Dumnezeu dorește ca toți oamenii să fie mântuiți (Ezechel 33:11; Ioan 3:16; 2Petr 3:9). Prin urmare, noi trebuie să ne rugăm pentru toți oamenii de pretutindeni.

Versetul acesta prezintă clar aspectul divin și cel uman al mântuirii. Prima jumătate a versetului arată că omul trebuie să fie mântuit, verbul fiind redat la diateza pasivă. Omul nu se poate mântui singur, ci trebuie să fie mântuit de Dumnezeu. Aceasta este latura divină a mântuirii.

Pentru a putea fi mântuit, omul trebuie să vină la cunoștința adevărului. Dumnezeu nu-i mântuiește pe oameni împotriva voinței lor. El nu populează cerul cu supuși răzvrățiți. Omul trebuie să vină la Cel care a spus: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața.” Aceasta e latura umană.

De aici ar trebui să fie limpede pentru toți că versetul acesta nu propovăduiește mântuirea universală. Deși Dumnezeu dorește ca toți oamenii să fie mântuiți, nu toți oamenii vor fi însă mântuiți. Inițial, nu a fost voia lui Dumnezeu ca israeliții să peregrineze prin pustiu timp de treizeci și opt de ani; în realitate însă ei au făcut exact așa. El a îngăduit acest lucru, dar nu a fost calea binecuvântării pe care El o plănuise pentru ei.

Legătura acestui verset cu cele precedente nu este clară. Dar gândul pare să fie următorul: Dumnezeu este unul singur; prin urmare, El este Dumnezeul tuturor oamenilor iar rugăciunea trebuie să-l fie adresată Lui, pentru binele tuturor oamenilor. Ca Dumnezeu unic, El dorește mântuirea tuturor oamenilor. Dacă El ar fi doar unul dintre mai mulți dumnezei, El ar putea să Se intereseze doar de închinătorii Lui.

În al doilea rând, este un Singur Mijlocitor între Dumnezeu și oameni. Lucrurile stând așa, nici un om nu poate veni la Dumnezeu în nici o altă cale. Un mijlocitor sau „mediator” este un intermediar, o persoană care mijlocește sau stă la mijloc între doi oameni comunicând cu amândoi. Prin Cristos, El însuși Om, Dumnezeu Se apropie de oameni cu iertarea păcatelor. În consecință, orice păcătos sărman se poate apropia de El, fiind sigur că nu va fi nicidecum respins.

Pavel îl identifică pe Mediator: Omul Cristos Isus. Asta nu neagă Dumnezeirea Domnului Isus. Pentru a putea fi Mediatorul între Dumnezeu și oameni, El trebuie să fie și Dumnezeu, și Om. Domnul Isus este Dumnezeu din toată veșnicia, dar a devenit Om în ieslea Betleemului. El reprezintă întreaga omenire. Faptul că este atât Dumnezeu, cât și Om este indicat de numele: Cristos Isus. Cristos îl descrie ca fiind Unul lui Dumnezeu, Mesia. Isus este numele ce I s-a dat la încarnare.

Versetul acesta răspunde foarte bine învățaturii atât de propagate în zilele noastre, conform căreia Fecioara Maria sau îngerii sau sfinții ar fi mediatori între Dumnezeu și om. Există doar un singur Mediator, al cărui Nume este Cristos Isus.

Versetul 5 rezumă mesajul Vechiului și Noului Testament. Un singur Dumnezeu a fost mesajul Vechiului Testament, încredințat Israelului; un singur Mediator este mesajul Noului Testament, încredințat bisericii. Pe măsură ce Israelul a dat greș în responsabilitatea sa, dedându-se la idolatrie, tot așa, biserica mărturisitoare a dat greș în responsabilitatea ei, prin faptul că a introdus alți mediatori: Maria, sfinții, clerul, etc.

Accentul cade aici pe faptul că Dumnezeu dorește mântuirea tuturor oamenilor, fapt arătat cu prisosință prin aceea că Cristos Isus S-a dat pe Sine ca preț de răscumpărare pentru toți. Un preț de răscumpărare este prețul plătit pentru eliberarea cuiva. Observați că prețul de răscumpărare este pentru toți. Asta înseamnă că lucrarea Domnului Isus de pe crucea de la Calvar a fost suficientă pentru a-i mântui pe toți păcătoșii. Asta nu înseamnă că toți vor fi mântuiți, întrucât aici intervine voința omului.

Versetul acesta este unul din multele care ne învață că moartea lui Cristos a fost înlocuitoare. El a murit în folosul tuturor. Rămâne însă de văzut dacă toți vor accepta moartea și jertfa Sa mântuitoare. Totuși realitatea rămâne în picioare că lucrarea lui Cristos a fost suficientă ca valoare pentru toți.

Această mărturie a fost dată la timpul ei înseamnă că mărturia privitoare la lucrarea substituțională a lui Cristos urma să fie dată la timpul ei. Același Dumnezeu care dorește mântuirea tuturor oamenilor și a asigurat tuturor oamenilor calea mântuirii a decretat ca mesajul evangheliei să fie vestit în această epocă în care trăim. Toate acestea au menirea de a demonstra dorul nespus de mare al lui Dumnezeu de a binecuvânta omenirea.

Ca demonstrație finală a dorinței lui Dumnezeu ca toți oamenii să fie mântuiți, Pavel afirmă că el a fost rânduit predicator și apostol al Neamurilor. Atunci, ca și acum, Neamurile au constituit grosul populației globului. Apostolul nu a fost, prin urmare, trimis la un mic segment al omenirii, cum sunt evreii, ci la popoarele ne-evreiești: Neamurile.

El se definește drept predicator și apostol, precum și învățător. Un predicator este literalmente un vestitor, un propovăduitor al evangheliei. Îndatoririle unui apostol sunt ceva mai cuprinzătoare - întrucât el nu numai că predică evanghelia, ci și sădește biserici, călăuzește bisericile locale în chestiuni de disciplină și vorbește cu autoritate, ca unul care a fost trimis de Domnul Isus Cristos.

Un învățător prezintă expozitiv cuvântul lui Dumnezeu de așa manieră încât acesta să fie înțeles de oameni.

Pentru a sublinia și mai mult spusele sale, Pavel confirmă că este învățător al Neamurilor prin cuvintele: „Spun adevărul în Cristos, nu mint”.

Cuvintele: „în credință și adevăr” ar putea descrie modul credincios și onest în care apostolul și-a desfășurat slujba, dar cel mai probabil este că se referă la conținutul învățaturii sale. Cu alte cuvinte, el le-a învățat pe Neamuri în chestiunile privitoare la credință și adevăr.

Aici se reia tema rugăciunii în public, atenția fiindu-ne îndreptată acum asupra celor care trebuie să conducă oamenii lui Dumnezeu în rugăciune. Cuvântul: Vreau - exprimă dorința activă și inspirată a lui Pavel în această privință.

În textul original grec al Noului Testament există doi termeni care ar putea fi traduși prin oameni. Unul înseamnă omenirea în general, iar celalalt înseamnă oameni sau „bărbați”, în contrast cu femeile. Aici se are în vedere sensul al doilea, instrucțiunile lui Pavel spunând că rugăciunea publică trebuie să fie condusă de bărbați, iar nu de femei, aici fiind cuprinși toți bărbații, nu doar presbiterii.

Sintagma în orice loc ar putea fi interpretată în sensul că orice creștin individual poate să se roage oricând, indiferent unde s-ar afla. Dar întrucât subiectul pare să fie aici rugăciunea publică, ar fi mai nimerit să interpretăm versetul în sensul că ori de câte ori un grup mixt de creștini se adună la rugăciune, bărbații, iar nu femeile trebuie să conducă acest exercițiu.

Apoi sunt adăugate trei calități pe care trebuie să le întrunească cei ce se roagă în public. Mai întâi, trebuie să ridice mâini sfinte („curate” în românește). Accentul cade nu atât pe poziția fizică a celui care se roagă, cât pe viața sa lăuntrică. Mâinile sale trebuie să fie sfinte. Prin „mâini” se înțelege aici întreaga comportare a omului în viață. În al doilea rând, el trebuie să fie fără mânie. Adică ni se arată cât de nepotrivit este ca cineva care e datat la ieșiri de mânie și nervi să se ridice în biserică locală și să se roage lui Dumnezeu pentru binele celor adunați la închinare. În fine, el trebuie să fie fără îndoială. Asta ar putea însemna că el are credință în capacitatea și disponibilitatea lui Dumnezeu de a auzi și de a răspunde la rugăciune. Am putea rezuma aceste calități spunând că un om trebuie să etaleze sfințenie și curăție lăuntrici, îndreptată spre el, dragoste și pace față de alții și credință neclintită către Dumnezeu.

După ce a discutat condițiile personale pe care trebuie să le întrunească bărbații care conduc în public, apostolul își îndreaptă acum atenția spre lucrurile care trebuie să le caracterizeze pe femeile care se află în adunare în acest timp. Mai întâi de toate, el spune că ele trebuie să se gătească, având o îmbrăcăminte cuviincioasă, cu modestie și bun simț. Ioan Gură-de-aur definește cu neîntrecută măiestrie sintagma: îmbrăcăminte cuviincioasă:

„Așadar, ce este îmbrăcăminte cuviincioasă? Cea care le acoperă complet și decent, iar nu cu podoabe excesive; căci una este decentă iar cealaltă nu e. Cum adică? Te apropii de Dumnezeu ca să te rogi cu părul împletit și cu podoabe de aur? Ai venit oare la un bal? la un ospăț de nuntă? la un carnaval? Acolo poate că astfel de lucruri scumpe s-ar fi convenit, pe când aici nici unul din ele nu este potrivit. Ai venit să te rogi și să ceri iertare pentru păcatele tale, să cauți îndurare pentru greșeli, să-L rogi pe Domnul. Renunță dar la această fățărnicie!”

Modestie înseamnă evitarea oricărui lucru care ar aduce rușine, subliniind ideea de curăție și discreție. Iar prin bun simț se înțelege că femeia se va îmbrăca într-o manieră cumpătată. Pe de altă parte, ea nu va căuta să atragă atenția asupra ei, prin veșminte „la modă”, menite să „captiveze”. Asta pentru că o atare îmbrăcăminte ar putea stârni sentimente de admirație sau chiar gelozie din partea celor care au datoria să se închine lui Dumnezeu, iar nu să le admire pe ele. Pe de altă parte, femeia trebuie să evite și reversul medaliei, anume de a atrage atenția asupra ei printr-o îmbrăcăminte demodată sau ponosită. Scriptura pare să ne învețe că în privința îmbrăcămînții trebuie să căutăm calea de mijloc, a moderației.

Trebuie evitate de asemenea excesele privitoare la împletiturile de păr... aur... mărgăritare... sau îmbrăcăminte scumpă. Prin împletiturile de păr nu se înțelege neapărat că femeile nu trebuie să-și împletească părul, ci li se atrage doar atenția să nu depășească măsura printr-o coafură ieșită din comun. Și, desigur, a purta bijuterii sau îmbrăcăminte elegantă ca mijloc de a atrage atenția este în mod hotărât o faptă necuviincioasă, mai cu seamă atunci când ne strângem la rugăciune.

Versetul acesta ne prezintă modul pozitiv prin care se pot împodobi femeile. Găteala care se cuvine femeilor care spun că se tem de Dumnezeu se regăsește în facerea de fapte bune. Un atare mod de a se îmbrăca nu va distra atenția celorlalți credincioși de la comuniunea cu Dumnezeu, ci dimpotrivă va conduce la și mai multă părtașie. În plus, nu va exista riscul ca acest tip de vestimentație să provoace invidie sau gelozie în sens negativ, ci va lăsa o pildă vrednică de urmat.

Faptele bune constituie o temă predominantă în Epistolele Pastorale, formând o contrapondere foarte utilă la învățătura sănătoasă.

Cât privește partea ei la adunările publice ale bisericii, femeia trebuie să primească învățătură în tăcere, cu toată supunerea - această poruncă fiind în totală concordanță cu celelalte texte din Scriptură referitoare la aceeași temă (1Corinteni 11:3-15; 1Corinteni 14:34,35).

Când Pavel spune: Femeii nu-i dau voie să învețe pe alții el rostește aceste cuvinte sub inspirația lui Dumnezeu. Afirmția lui nu este deloc urmarea prejudecăților sale, cum susțin unii. Dumnezeu este Cel care a decretat că femeile nu au voie să desfășoare în biserică o slujbă de predare publică. Singurele excepții de la această regulă sunt surorile cărora li se îngăduie să-i învețe pe copii (2Timotei 3:15) și pe tinere (Tit 2:4). Tot așa femeia nu are voie să exercite autoritate asupra bărbatului. Asta înseamnă că nu trebuie să se ridice mai presus de bărbat, ci să rămână în tăcere. Poate ar trebui să adăugăm aici că ultima parte a versetului 12 nu se mărginește doar la adunarea locală - ci este un principiu fundamental în relațiile lui Dumnezeu cu omenirea, în sensul că bărbatului i-a dat El poziția de cap, iar femeii poziția de supunere. Asta nu înseamnă nicidecum că femeia este inferioară, ci doar că este contrar voii lui Dumnezeu ca femeia să exercite autoritate sau stăpânire asupra bărbatului.

Pentru a demonstra valabilitatea acestui principiu, Pavel se referă mai întâi la crearea lui Adam și a Evei. Întâi a fost întocmit Adam, și apoi Eva. Însăși ordinea creației a avut, prin urmare, un rost semnificativ. Creându-l mai întâi pe bărbat, Dumnezeu a lăsat ca El să fie capul, cel care va dirija, cel care va avea și exercita autoritatea. Faptul că femeia a fost creată după bărbat înseamnă că ea trebuie să se supună soțului ei. întemeindu-și argumentul pe succesiunea creației, Pavel exclude orice posibilitate de interpretare conform căreia această învățătură ar fi doar o chestiune ce ține de cultura locală.

A doua dovadă se referă la pătrunderea păcatului în omenire. În loc să se apropie direct de Adam, șarpele s-a dus la Eva, copleșind-o cu ispite și minciuni. Voia lui Dumnezeu a fost ca Eva să nu acționeze independent. Ea trebuia să se ducă la Adam și să-i prezinte situația. Dar în loc să facă așa, ea s-a lăsat înșelată de Satan și a căzut, prin călcarea poruncii.

În legătură cu aceasta, este demn de reținut că învățătorii falși se duc pe la casele oamenilor de obicei atunci când este acasă doar soția, soțul fiind plecat la serviciu.

Adam nu a fost înșelat. Se pare că el a păcătuit cu ochii deschiși: Sunt unii care susțin că, de îndată ce a văzut că soția lui a căzut deja în păcat, el a dorit să-și mențină unitatea cu ea, aruncându-se astfel și el în păcat. Dar Scriptura nu spune acest lucru, ci doar faptul că femeia a fost înșelată, dar Adam nu a fost.

Acesta este unul din cele mai dificile versete din epistolele pastorale, pentru a cărui elucidare s-au oferit multe explicații. Unii cred că ar fi vorba de o simplă făgăduință din partea lui Dumnezeu conform căreia o mamă creștină va fi mântuită de moartea ce ar putea rezulta din nașterea de copii. Dar în realitate acest lucru nu este întotdeauna adevărat, întrucât au existat cazuri în care unele creștine evlavioase au murit în actul aducerii unei vieți omenesti pe lume. Alții cred că nașterea de copii (căci în original substantivul acesta este articulat) se referă la nașterea lui Mesia și că femeile sunt mântuite prin Cel care S-a născut din femeie. Dar nici această explicație nu pare să epuizeze sensul versetului, întrucât și bărbații sunt mântuiți la fel. Nimeni nu e în stare să argumenteze cu destul temei că, potrivit acestui verset, femeia primește mântuirea veșnică în virtutea faptului că devine mamă - întrucât asta ar însemna că mântuirea se capătă prin fapte, și încă fapte de natură cu totul aparte!

Noi sugerăm următoarea explicație ca fiind cea mai rezonabilă: Mai întâi, mântuirea din acest context nu se referă la mântuirea sufletului ei, ci mai degrabă la mântuirea poziției ei în cadrul bisericii. Din cele spuse de Pavel în acest capitol, s-ar putea crea în mintea unora impresia că femeia nu are nici un loc în planurile și sfaturile lui Dumnezeu, că este o nulitate. Pavel subliniază cu tărie că lucrurile nu stau deloc așa. Deși este adevărat că în biserică nu i se încredințează nici o slujbă, ea are totuși o slujbă importantă. Dumnezeu a decretat că locul femeii este în cămin, în familie și mai cu seamă în slujba creșterii copiilor pentru cinstea și slava Domnului Isus Cristos. Gândiți-vă la mamele conducătorilor din biserică de azi! Aceste femei nu s-au suit niciodată pe o platformă să predice evanghelia, dar prin creșterea copiilor lor pentru Dumnezeu, ele au fost cu adevărat mântuite în ce privește poziția și rodnicia lor pentru Dumnezeu, după cum arată și Lilley:

„Ea va fi salvată de rezultatele păcatului și va fi învrednicită să mențină o poziție de influență în biserică, prin acceptarea destinului ei natural de soție și mamă, cu condiția ca această predare să fie ratificată în continuare prin aducerea de roade concretizate printr-un caracter creștin sfințit.”

Poate cineva se va întreba în acest punct: „Dar care este situația cu femeile ce nu se căsătoresc niciodată?” Răspunsul: aici Dumnezeu se ocupă de femei în general. Majoritatea femeilor creștine se căsătoresc și nasc copii. Cât privește femeile care fac excepție de la această regulă, există multe alte slujbe utile ce li se încredințează acestor femei și care nu presupun predarea în public sau exercitarea de autoritate asupra bărbaților.

Observați condiția cu care se încheie versetul 15: Totuși ea va fi mântuită, născând copii, dacă stăruie cu smerenie în credință, în dragoste și în sfințenie. Cu alte cuvinte, nu este chiar o făgăduință necondiționată. Gândul care se desprinde de aici este că, dacă soțul și soția mențin o mărturie creștină unitară, dând cinste lui Cristos în familia lor și crescându-și copiii în frica și ascultarea de Domnul, atunci poziția femeii va fi salvată. Dar dacă părinții trăiesc o viață lumească de nepăsare, neglijând educația copiilor lor, atunci copiii lor ar putea să fie pierduți față de Cristos și biserică. Într-un asemenea caz, femeia nu realizează adevărata demnitate pe care i-a rânduit-o Dumnezeu.

Nimeni să nu creadă că, întrucât slujba femeii este particulară, fiind limitată la cămin, ar fi, prin urmare, de o importanță mai mică decât slujba publică. Bine a spus cineva: „Mâna care leagă copilul este mâna ce conduce destinele lumii.” Într-o zi, când ne vom înfățișa la Scaunul de Judecată al lui Cristos, ceea ce va conta va fi credințioșia cu care L-am slujit pe Domnul. Or această credințioșie poate fi manifestată nu numai de la amvon, ci mai ales în familie.

Al doilea cuvânt adevărat din 1Timotei se referă la lucrarea episcopilor în biserica locală. Un episcop este un creștin cu experiență și maturitate, pătruns de înțelegere, care asistă la supravegherea cu evlavie a vieții spirituale a adunării locale. El nu conduce cu mână de fier, nici nu se poartă ca un șef peste moștenirea lui Dumnezeu, ci conduce prin pilda duhovnicească a propriei sale vieți.

În vremea noastră termenul „episcop” semnifica un oficial din cadrul bisericii, care exercită autoritate asupra mai multor adunări locale. Dar în Noul Testament întotdeauna existau mai mulți episcopi în aceeași biserică (Fapte 14:23; Fapte 20:17; Filipeni 1:1; Iacov 5:14).

Un episcop este totuna cu un supraveghetor. Același termen tradus prin episcop din versetul de față este tradus „supraveghetor” la Fapte 20:28. Un episcop sau un supraveghetor este totuna cu un presbiter. Aceiași bărbați care sunt numiți bătrâni (sau „presbiteri”) la Fapte 20:17 sunt numiți supraveghetori la Fapte 20:28 (cf. și Tit 1:5 și 1:7). Bătrânilor li se mai spune și presbiteri, după termenul presbuteros din greacă. Astfel cuvintele „episcop”, „supraveghetor”, „bătrân” și „presbiter” se referă la una și aceeași persoană.

În fapt, termenul tradus prin „bătrân” (presbuteros) e folosit uneori cu referire la un bărbat mai vârstnic, nu neapărat un lider din cadrul bisericii (1Timotei 5:1, în greacă), dar de cele mai multe ori termenul „bătrâni” se referă la bărbații din biserica locală care au în grija lor spirituală copiii Domnului.

Noul Testament prevede lucrarea unor episcopi sau bătrâni în fiecare biserică locală (Filipeni 1:1). Dar nu ar fi corect să afirmăm că o biserică nu ar putea exista fără episcopi. Din textul de la Tit 1:5 reiese clar că existau în Creta biserici tinere în care nu fuseseră recunoscuți încă episcopi.

Numai Duhul Sfânt al lui Dumnezeu poate să-l transforme pe un bărbat în presbiter, așa cum reiese de la Fapte 20:28. Duhul Sfânt îi pune unui om pe inimă să-și asume această lucrare importantă și îl echipează pentru ca să poată desfășura această lucrare. Desigur se poate alege un episcop prin vot sau prin ordinare. Dar adunarea locală are răspunderea de a-i recunoaște pe acei bărbați din mijlocul ei care au fost făcuți presbiteri de către Dumnezeu Duhul Sfânt (1Tesalonicieni 5:12,13). Este adevărat că găsim numirea presbiterilor în cartea Tit, dar acolo a fost doar o chestiune de a-i alege pe acei bărbați care posedau calitățile corespunzătoare de presbiteri. În vremea aceea, creștinii nu aveau Noul Testament sub forma unei cărți tipărite, cum îl avem noi azi. Prin urmare, Pavel l-a trimis la ei pe Tit cu aceste informații, instruindu-l să-i pună deoparte pe acei bărbați care au fost ridicați și crescuți de Duhul lui Dumnezeu pentru lucrare.

Recunoașterea bătrânilor (presbiterilor) într-o adunare locală poate îmbrăca o formă ne-protocolară. Adesea creștinii știu instinctiv cine sunt presbiterii lor, pentru că s-au familiarizat cu calitățile de presbiter așa cum sunt acestea prezentate la 1Timotei 3 și Tit 1. Pe de altă parte, recunoașterea presbiterilor poate să îmbrace și o formă mai protocolară. O biserică locală poate organiza un serviciu special în cadrul căruia să-i recunoască în public pe presbiteri. În acest caz, procedura cea mai frecvent utilizată este să se citească pasajele aferente din Scriptură, să fie explicate și apoi creștinii din biserică să-i desemneze pe aceia pe care-i consideră vrednici de a fi presbiteri în adunarea lor. Numele sunt apoi aduse la cunoștința întregii adunări. Dacă o biserică nu posedă bărbați care întrunesc calitățile de presbiter, atunci singura cale care îi mai rămâne este să se roage Domnului ca El să ridice astfel de bărbați în viitor.

Scriptura nu precizează numărul de presbiteri pe care trebuie să-i aibă o biserică locală, deși se subînțelege că este vorba de câțiva. Totul se reduce la numărul celor care vor răspunde la călăuzirea Duhului Sfânt.

Dacă cineva dorește poziția de episcop, dorește o lucrare bună. Există tendința de a crede că acesta e un post ecleziastic, de mare vază, ce ar presupune o mică responsabilitate sau nici un fel de responsabilitate, pe când adevărata natură a supraveghetorului sau episcopului este aceea a unui slujitor umil, care trudește în rândul copiilor lui Dumnezeu. Pentru îndeplinirea lui, se cere mult lucru.

Calitățile unui episcop, prezentate în versetele 2-7, subliniază patru componente absolut necesare: un caracter personal ireproșabil, mărturia în familie, capacitatea de a-i învăța pe alții și un anumit grad de experiență. Acestea sunt normele stabilite de Dumnezeu pentru toți cei ce exercită conducere spirituală în biserica locală. Unii din vremea noastră susțin că nimeni nu se poate ridica la măsura acestor standarde - afirmație care nu corespunde cu realitatea. Dacă ar fi să dăm crezare acestui argument, ar însemna să nu mai putem avea încredere în autoritatea Sfintelor Scripturi, permițând ca postul de episcop să fie ocupat de oameni care nu au primit niciodată încuviințarea Duhului Sfânt.

Un episcop deci trebuie să fie fără vină. Asta înseamnă că nu trebuie să existe nici o acuzație serioasă care să poată fi susținută împotriva sa. Asta nu înseamnă însă că el este fără păcat, ci doar că dacă va comite vreo greșală, se va îndrepta, atât în relația cu Dumnezeu, cât și cu oamenii. El trebuie să fie ireproșabil, nu numai să posede o reputație nepătată, ci și să merite această reputație.

În al doilea rând, el trebuie să fie soțul unei singure soții. Această cerință a fost înțeleasă în mai multe feluri. După unii asta înseamnă că episcopul trebuie să se căsătorească, pe considerentul că un bărbat necăsătorit nu ar putea dobândi gradul de experiență necesar tratării problemelor din familie, pe măsură ce se ivesc acestea. Dacă acesta e sensul afirmației din versetul 2, că episcopul trebuie să se căsătorească, atunci trebuie să subliniem și latura cealaltă, ce se desprinde din versetul 4, conform căreia un presbiter trebuie să aibă și copii.

Alții sunt de părere că soțul unei singure soții (creștinii care împărtășesc această vedere subliniază loialitatea presbiterului față de o singură femeie, ce s-ar deduce din construcția greacă: „un bărbat o singură femeie”) înseamnă că dacă prima soție a episcopului a murit, el nu trebuie să se recăsătorească. Aceasta e o interpretare foarte strictă care s-ar putea reflecta asupra sfințeniei relației căsniciei.



O a treia interpretare este că afirmația se referă la faptul că un episcop nu trebuie să divorțeze - interpretare nu lipsită de merite, deși nu ni se pare că ar epuiza sensul complet al textului.

Conform unei alte interpretări, episcopul nu trebuie să fie vinovat de nici o necredincioșie sau nereguli în căsnicia sa. Viața sa morală trebuie să fie dincolo de orice bănuială. Indiferent ce altă interpretare am da versetului 2, interpretarea enunțată mai sus este negreșit adevărată.

O explicație finală este aceea că episcopul nu are voie să trăiască în poligamie. Poate ni se va părea o interpretare stranie, dar ea își are meritele ei deosebite. Pe câmpul de misiune contemporan, adesea se întâmplă ca să fie mântuiți oameni care au trăit în poligamie. Poate că la data când are loc convertirea unui asemenea om, el avea patru neveste. Ulterior el solicită să fie botezat și primit în biserica locală. Ce va face oare misionarul în această situație? Cineva va răspunde că poligamului trebuie să i se ceară să renunțe la trei din nevestele lui. Dar această acțiune va provoca multe dificultăți, în primul rând, omul va întreba pe care din cele patru să le alunge. Căci pe toate patru le iubește și le asigură un cămin. În plus, dacă se va despărți de trei din soții, acestea ar fi lăsate fără întreținere și ar putea cădea în prostituție, ca să-și câștige existența. Dumnezeu nu ar cere niciodată ca un păcat să fie remediat prin comiterea altor păcate și mai mari. Misionarii creștini din multe locuri de misiune rezolvă o problemă de genul acesteia permițându-i omului respectiv să se boteze și să fie primit în biserica locală, fără a i se permite însă să fie presbiter în biserică, atâta timp cât continuă să trăiască în poligamie.

Cumpătat se referă nu numai la hrană și băutură, ci și la evitarea extremelor în chestiuni spirituale.

Discret înseamnă că omul nu trebuie să fie ușuratic sau frivol, ci serios, plin de discernământ și onest. El își dă seama că „muștele moarte strică și cresc untdelemnul negustorului de parfumuri; tot așa, puțină nebbie biruie înțelepciunea și cinstea” (Eclesiastul 10:1).

Un episcop trebuie să fie vrednic de cinste (în engleză: „să aibă o comportare bună”), adică să aibă obiceiuri bune, să ducă o viață ordonată.

Să fie primitor de oaspeți adică să-i iubească pe străini. Casa lui să fie deschisă și celor mântuiți, și celor nemântuiți, căutând să fie o binecuvântare tuturor celor care intră sub acoperișul casei sale.

Un presbiter trebuie să fie în stare să învețe pe alții. Vizitându-i pe cei cu probleme spirituale, trebuie să fie în stare să deschidă Scriptura și să explice voia lui Dumnezeu în aceste probleme. El trebuie să fie în stare să hrănească turma lui Dumnezeu (1Petru 5:2) și să folosească Scriptura pentru a-i combate pe cei ce aduc învățături false (Fapte 20:29-31). Asta nu presupune că episcopul trebuie neapărat să aibă darul de a preda, ci mai degrabă faptul că în slujba sa, din casă în casă, precum și în adunare, el trebuie să prezinte doctrinele credinței, împărțind drept Cuvântul Adevărului și fiind gata și doritor să facă acest lucru.

Sintagma: dedat la vin înseamnă căzut în patima consumului de băuturi alcoolice. Episcopul nu trebuie să fie un om care să se complacă în consumul de vin, care nu duce decât la certuri și comportament abuziv.

Nici violent (în românește: „nici bătaș”) adică nu trebuie să recurgă la forța fizică împotriva altei persoane. De pildă, dacă este stăpân, nu trebuie să-și lovească niciodată slujitorul.

Cuvintele nu lacom de bani (întrucât diaconii nu trebuie să fie iubitori de bani (3:8), pare improbabil că Pavel ar fi omis această calitate chiar și pentru cei mai responsabili dintre presbiteri) nu se întâlnesc în unele manuscrise vechi, dar se regăsesc în textul majoritar. Iubirea de bani dă roade rele, atât în biserică, cât și în lume.

Un presbiter trebuie să fie blând, căci în lucrarea din cadrul bisericii va trebui să aibă multă răbdare și să știe să cedeze.

Apoi el nu trebuie să se certe, să nu fie arțăgos și să nu polemizeze pentru cel mai mic lucru. Nu trebuie să insiste să i se facă pe plac. Nu trebuie să țină mortuș la drepturile lui, ci să fie calm, plăcut și cu stăpânire de sine.

Un episcop nu trebuie să fie lacom, adică nu trebuie să iubească banii. El are în vedere viața spirituală a copiilor lui Dumnezeu. Prin urmare, el va refuza să se lase abătut de la misiunea sa prin dorințe puternice pentru lucruri materiale.

Pentru a primi recunoașterea de supraveghetor, un bărbat trebuie să știe cum să-și conducă bine casa și să-și țină copiii în supunere. Această cerință este valabilă atâta timp cât copiii săi trăiesc sub același acoperiș. După ce au plecat însă de acasă, întemeindu-și propria familie, nu mai există aceleași condiții de a manifesta această ascultare. Dacă un om va ști să-și conducă bine casa, el va evita extremele: fie o asprime prea mare, fie un grad prea mare de îngăduință.

Argumentul de aici nu necesită nici o explicație suplimentară, fiind pe înțelesul tuturor. Căci dacă un om nu va demonstra capacitatea de a-și conduce bine casa, cum poate să i se încredințeze sarcina de a îngriji de biserica lui Dumnezeu? În familia sa, omul respectiv va avea sub îndrumarea sa un număr relativ mic de persoane, care sunt înrudite cu el, majoritatea fiind mai tinere decât el. Pe de altă parte, în biserică el va avea de a face cu un număr mult mai mare de persoane, cu o mai mare diversitate de temperamente. Este evident că dacă un om nu este în stare să-și exercite conducerea într-o sferă relativ mică, nu posedă calitățile de a conduce nici în sfera mai mare.

Versetul 5 este important pentru că definește lucrarea unui presbiter: de a îngriji de biserica lui Dumnezeu. Observați că nu se spune: „de a conduce” biserica lui Dumnezeu. Un presbiter nu este un despot, nici măcar unul „luminat”, ci un om care îi îndrumă pe copiii lui Dumnezeu cum își îndrumă un păstor oile.

Singurul loc unde apare din nou sintagma „a avea grijă de” în Noul Testament este în istoria Bunului Samaritean (Luca 10:34). Căci bunul samaritean a dat dovadă de aceeași grijă plină de compasiune față de cel căzut între tâlhari de care trebuie să dea dovadă și presbiterul care îngrijește de biserica lui Dumnezeu.

Să nu fie întors la Dumnezeu de curând. Un convertit recent, o persoană tânără în credință nu întrunește calitățile de a fi un episcop, întrucât această lucrare necesită experiență și pricepere în credință. Există pericolul ca un novice să se umfle de mândrie și să cadă în osânda diavolului. Prin „osânda (sau vina) diavolului” nu se înțelege judecata pe care ar aduce-o Satan asupra unui om, ci judecata care a căzut asupra Satanei însuși, datorită mândriei sale. El a dorit să aibă parte de o poziție înaltă, pentru care nu era calificat și, ca urmare, a fost coborât.

Un episcop este un om care trebuie să aibă și o bună mărturie din partea comunității. Prin „cei din afară” se înțelege vecinii nemântuiți. Fără această mărturie bună, el va deveni supus acuzațiilor oamenilor și cursei diavolului. Acuzațiile ar putea veni din partea credincioșilor și a necredincioșilor.

Cursa diavolului este cursa pe care Satan o întinde celor care nu trăiesc în concordanță cu mărturia pe care o dau. Când i-a prins în această cursă, el îi face de râs, îi supune batjocurii și disprețului.

Apostolul trece acum de la episcopi la diaconi. În Noul Testament nu este altceva decât unul care slujește. În general se înțelege că un diacon este unul care are grijă de treburile vremelnice ale bisericii locale, pe când episcopii se ocupă de viața spirituală a bisericii. Acest mod de înțelegere a îndatoririlor diaconilor decurge din Fapte 6:1-5, unde au fost numiți oameni care să se ocupe de distribuirea zilnică a banilor către văduvele din biserică. În realitate, în textul acela nu apare termenul „diacon”, ci doar forma verbală, în versetul 2: „Nu este potrivit pentru noi să lăsăm cuvântul lui Dumnezeu ca să servim (textual: „să diaconim”) la mese.”

Calitățile pe care trebuie să le întrunească diaconii sunt foarte asemănătoare cu cele ale episcopilor lor, deși nu tot atât de exigente. O deosebire importantă este faptul că unui diacon nu i se cere să fie în stare să-i învețe pe alții.

Diaconii de asemenea să fie cinstiți, demni și vrednici de respect; nu cu două fețe, adică să nu prezinte același fapt în mai multe variante, în funcție de persoana căreia i se adresează. Ei trebuie să fie consecvenți.

Nu băutori de mult vin. Noul Testament nu interzice consumul de vin în scopuri medicale sau ca băutură în acele țări în care apa potabilă este poluată. Totuși, deși consumul moderat de vin este îngăduit, creștinul trebuie să țină seama și de mărturia pe care ar da-o în această privință. Deși în unele țări este posibil ca un creștin să bea vin fără ca mărturia lui să afectată, în alte țări necredincioșii din jurul lui s-ar poticni dacă l-ar vedea pe un creștin bând vin. În acest caz, deși ar fi perfect legal pentru creștin să consume vin, nu ar fi și înțelept!

Diaconii nu trebuie să fie lacomi de bani. Cum am arătat, una din funcțiile unui diacon ar putea fi aceea de a mânui fondurile bisericii locale - ceea ce înseamnă că ar fi foarte expus la ispită, mai ales dacă acel om are deja în el lăcomia banilor. Iuda nu a fost ultimul casier care l-a trădat pe Domnul său, din dragostea sa pentru bani!

Diaconii trebuie să păstreze taina credinței într-o conștiință curată. Asta înseamnă că ei trebuie să fie sănătoși, atât în doctrină, cât și în viața pe care o trăiesc. Nu e de ajuns să cunoască adevărul, ci mai trebuie să-l și trăiască în viața de toate zilele.

Taina credinței se referă la credința creștină. Multe din doctrinele creștinismului au fost ținute secrete în perioada Vechiului Testament, fiind descoperite apoi prin apostolii și profeții Noului Testament. De aceea se întrebuințează aici cuvântul taină.

Diaconii trebuie să fie puși la probă mai întâi, ca în cazul presbiterilor. Asta înseamnă că ei trebuie să fie observați o perioadă de timp, poate chiar să li se încredințeze anumite responsabilități minore în cadrul bisericii locale. Apoi, pe măsură ce se vor dovedi vrednici de încredere și credincioși, ei vor putea fi avansați, dându-li-se responsabilități mai mari. Abia atunci vor sluji ca diaconi. Ca în cazul episcopilor, accentul nu se pune atât de mult asupra poziției ecleziastice, cât asupra slujirii Domnului și a copiilor Săi.

Ori de câte ori un om a fost fără vină în viața sa personală și în viața publică, i se va putea încredința slujirea de diacon. Fără vină se referă aici îndeosebi la calitățile deja menționate.

În acest punct poate că nu ar strica să amintim câțiva dintre oamenii care ar putea fi considerați pentru slujirea de diaconi în biserica locală. Casierul este unul, apoi secretarul bisericii, apoi directorul școlii duminicale și apoi ușierii.

Versetul acesta se referă, după câte se pare, la soțiile diaconilor sau la soțiile episcopilor și diaconilor. Soțiile celor cărora li se încredințează responsabilități în biserică trebuie să fie, negreșit, femei integre, cu o frumoasă mărturie creștină, care să vină în ajutorul soților lor în importanta lucrare pe care o desfășoară aceștia. Dar termenul tradus prin „soții” ar putea fi tradus și prin „femei” - ceea ce ar putea da naștere interpretării conform căreia și femeile pot sluji ca diaconi sau diaconite. Existau, într-adevăr, asemenea femei în biserica primară, vezi Romani 16:1, unde Fivi este denumită slujitoare (același termen ca cel tradus prin „diacon”) a bisericii din Chencrea (probabil nu devenise încă o funcție pentru femei la această dată timpurie). Ne putem forma o idee despre tipul de slujire al acestor femei în cadrul bisericii citind textul de la Romani 16:2, unde Pavel spune despre Fivi că „a fost de ajutor multora și mie însumi”.

Indiferent care interpretare o acceptăm, femeile acestea trebuie să fie serioase, demne și sobre; nedefăimătoare, adică să nu-și petreacă timpul bârfind sau transmitând zvonuri și relatări neadevărate și răutăcioase, menite să facă rău altora. Ele trebuie să fie cumpătate, dând dovadă de stăpânire de sine și rețineră.

În fine, ele trebuie să fie credincioase în toate. Asta ar însemna că trebuie să fie credincioase nu numai credinței creștine, ci și femeii vrednice de încredere, loiale, pe care te poți bizui. Ele trebuie să dea dovadă de discreție, să știe să țină secretele personale și ale familiei.

Apostolul revine acum la tema diaconilor. Mai întâi el precizează că ei trebuie să fie soți ai unei singure soții. Această sintagmă a fost interpretată în diverse feluri, în legătură cu versetul 2 din acest capitol. E de ajuns să spunem aici că, asemenea episcopilor, și diaconii trebuie să fie ireproșabili în viața lor de căsnicie.

Și ei trebuie să-și conducă bine copiii și casele lor. Noul Testament consideră eșecul de a face acest lucru drept un defect al caracterului creștin. Asta nu înseamnă că bărbații trebuie să fi autocrați sau dictatori, ci aceea că copiii lor trebuie să fie ascultători și să aducă mărturie adevărului.

Propoziția: „cei ce servesc bine dobândesc un loc de cinste și o mare îndrăzneală în credința care este în Cristos Isus” este minunat ilustrată în cazul lui Filip și al lui Ștefan. La Fapte 6:5 acești bărbați se află printre cei șapte diaconi numiți. Lucrarea încredințată lor a fost distribuirea banilor la văduvele din biserică. Pe măsură ce ei au dovedit credincioșie în îndeplinirea acestor îndatoriri, se pare că Duhul lui Dumnezeu i-a avansat în sfere superioare de slujire; căci, mai târziu în cartea Faptelor Apostolilor, îl găsim pe Filip slujind ca evanghelist iar pe Ștefan slujind ca învățător. După ce au slujit bine ca diaconi, ei au fost promovați și li s-a dat o poziție înaltă în ochii bisericii locale. O persoană care își aduce cu credincioșie la îndeplinire sarcina încredințată, chiar în chestiuni mici, curând va ajunge să fie respectat și stimat pentru vrednicia și devotamentul său.

În plus, Filip și Ștefan au primit o mare îndrăzneală în credința care este în Cristos Isus. Asta înseamnă negreșit că ei au primit o mare libertate de a-L mărturisi pe Cristos, prin învățătura dată altora și prin rugăciune - așa cum reiese foarte clar din remarcabila cuvântare ținută de Ștefan înainte de a fi martirizat.

Apostolul a scris cuvintele de mai sus în speranța revederii grabnice a lui Timotei.

Aceste lucruri se referă, probabil, nu numai la cele precedente, ci și la cele următoare.

Pavel a recunoscut posibilitatea că va întârzia sau chiar că nu va ajunge deloc la Efes. În fapt, nu știm dacă a reușit să i se alăture lui Timotei la Efes. Și astfel dacă va mai trebui să întârzie, apostolul vrea ca Timotei să știe cum trebuie să se comporte credincioșii în casa lui Dumnezeu.

În versetele precedente, Pavel a descris cum trebuie să se comporte episcopii, diaconii și soțiile lor. Acum el explică cum trebuie să se comporte creștinii în general în casa lui Dumnezeu.

Casa lui Dumnezeu este definită aici drept biserica Dumnezeului celui viu, stâlpul și temelie adevărului. În Vechiul Testament, Dumnezeu a locuit în tabernacol (cortul din pustiu) și în templu, dar în Noul Testament, El locuiește în biserică, care este numită biserica Dumnezeului celui viu - în contrast izbitor cu un templu, în care s-ar afla niște idoli fără viață.

Biserica este numită stâlpul și temelie adevărului. Un stâlp se folosea nu numai pentru susținerea unei clădiri, ci, fiind așezat în piețe, avea rolul de afișier, de proclama-tor. Biserica este unitatea de pe pământ pe care a ales-o Dumnezeu pentru a proclama și a desfășura adevărul Său. De asemenea, este temelie adevărului, adică fundația pe care se sprijină clădirea. Este o imagine a bisericii, căreia i s-a încredințat apărarea și susținerea adevărului lui Dumnezeu.

Acesta e un verset dificil. Una din dificultăți constă în a discerne care e legătura sa cu cel dinainte. Unii spun că aici am avea chintesența adevărului, potrivit căruia biserica este stâlpul și temelie (versetul 15). Alții spun că versetul acesta ne înfățișează pilda și puterea de evlavie despre care Pavel spune că este o parte integrantă din comportamentul corespunzător în casa lui Dumnezeu. Iată ce a spus J. N. Darby:

„Versetul acesta este citat și interpretat de unii ca și când s-ar referi la taina Dumnezeirii sau la taina Persoanei lui Cristos. Dar este taina evlaviei sau secretul prin care se produce orice formă de adevărată evlavie - izvorul divin a tot ce se poate numi pioșenie în om. Evlavia izvorăște din cunoașterea Încarnării, morții, învierii și înălțării Domnului Isus Cristos. Așa îl cunoaștem pe Dumnezeu; și din rămânerea necurmată în această cunoaștere decurge evlavia.”

Când Pavel spune că taina evlaviei este mare, el nu înțelege prin aceasta că este foarte misterioasă, ci că adevărul necunoscut înainte, despre Persoana și lucrarea Domnului Isus este foarte minunat și încântător.

Dumnezeu (numele sacre ale lui Dumnezeu, Cristos, Duhul Sfânt, etc. au fost abbreviate în manuscrisele străvechi. Abrevierea greacă pentru Dumnezeu seamănă leit cu termenul „cine” plus o liniuță orizontală care diferențiază un theta de un omicron și o altă liniuță deasupra cuvântului, pentru a arăta că este o abreviere. Manuscrisele conțin fie varianta: „Dumnezeu”, fie „care”. Noi acceptăm varianta tradițională a manuscrisului majoritar, urmată de KJV și de NKJV) S-a arătat în trup se referă la Domnul Isus și în special la Încarnarea Sa. Adevărata evlavie s-a arătat în trup pentru prima oară atunci când Mântuitorul S-a născut ca un copilăș în ieslea Betleemului.

Se înțelege oare prin sintagma: îndreptățit în Duhul „îndreptățit în propriul Său duh”? sau „îndreptățit de către Duhul Sfânt”? Noi credem că varianta a doua este cea valabilă. El a fost justificat de Duhul Sfânt al lui Dumnezeu la botezul Său (Matei 3:15-17), la schimbarea la față (Matei 17:5), la învierea Sa (Romani 1:3,4) și la înălțarea Sa la cer (Ioan 16:10).

Domnul Isus a fost văzut de îngeri la nașterea Sa, la ispitirea Sa, în agonia Sa din grădina Ghețimani, la înviere și la înălțare.

Începând din ziua de Rusalii, el a fost vestit printre Neamuri. Vestirea i-a cuprins nu numai pe iudei, ci și pe oamenii din cele mai îndepărtate colțuri ale pământului.

Crezut în lume descrie faptul că unii, din aproape orice trib sau națiune, și-au pus încrederea în Domnul Isus. Nu se spune: „crezut de lume.” Deși vestirea a avut un caracter mondial, primirea mesajului a fost doar parțială.

Primit în slavă este interpretat de majoritatea ca însemnând înălțarea Sa la cer după încheierea lucrării de răscumpărare, referindu-se și la actuala Sa poziție. Vincent scoate în evidență că (în textul englez, n.tr.) se spune „received up in (deci nu into) glory.” Deci sensul e că a fost primit cu toate împrejurările care însoțesc o atare primire, cu toată pompa și maiestatea, ca pe cel mai victorios dintre generali.”

Unii imprimă acestei liste de evenimente o ordine cronologică. De pildă, ei spun că arătat în trup s-ar referi la Încarnare; îndreptățit în Duhul e văzută ca o referire la moartea, îngroparea și învierea lui Cristos; văzut de îngeri descrie înălțarea Sa la cer; vestit între Neamuri și crezut în lume se referă la acea zi din viitor când vor fi adunați toți cei răscumpărați ai Săi, atât cei înviați din morți, cât și cei aflați în viață atunci, pentru a fi primiți cu El în slavă. Abia atunci se va împlini taina evlaviei, conform acestei păreri.

Dar noi nu vedem de ce trebuie puse evenimentele într-o ordine cronologică anumită. Unii cred că în acest verset avem un fragment al unui imn creștin din era primară. Dacă așa stau lucrurile, acesta seamănă mult cu cântarea din vremea noastră: „One Day” (într-o zi):

Living, He loved me;

dying He saved me;

Buried, He carried my sins far away;

Rising, He justified freely forever:

One day He's coming - oh, glorious day!

Charles H. Marsh

(Trăind, El m-a iubit;

murind, m-a mântuit;

îngropat, El mi-a luat pe veci păcatele;

învîind, El m-a îndreptăţit pe veci;

într-o zi El va veni o, ce zi glorioasă va fi!)

Două ar fi modurile în care Duhul spune lămurit. Mai întâi, ceea ce urmează să spună Pavel i-a fost dat prin revelaţie divină. Dar, într-un sens mai larg, ni se spune că de la un capăt la altul al Scripturii, şi în special în Noul Testament, ni se spune lămurit că vremurile de pe urmă se vor caracteriza printr-o îndepărtare de la credinţă.

Vremurile de pe urmă înseamnă perioade de timp ulterioare momentului când a scris apostolul aceste cuvinte.

Unii se vor depărta de la credinţă. Cuvântul, unii este caracteristic pentru 1Timotei, în sensul că ceea ce era o minoritate în 1Timotei devine o majoritate în 2Timotei. Faptul că aceşti oameni se depărtează sau se leapădă de la credinţă nu înseamnă că au fost mântuiţi, cu adevărat, ci doar că au făcut o mărturie fără acoperire că sunt creştini. Ei aveau cunoştinţe despre Domnul Isus Cristos şi li se spusese că El este singurul Mântuitor. Ei au pretins un timp că îl urmează, dar apoi au apostaziat de la credinţă.

Nu putem citi acest fragment fără să ne gândim la îngrijorătoarea amploare pe care au luat-o în ultimul timp cultele deraiate. Aici, acest verset, ni se descrie foarte exact răspândirea acestor sisteme religioase false. O mare parte din membrii acestora sunt persoane ce făceau parte anterior din biserici aşa-zise creştine. Poate că aceste biserici au fost cândva sănătoase în credinţă, dar mai târziu s-au îndepărtat, alunecând în terenul evangheliei sociale. Au venit propagandiştii cultelor deraiate, oferind un mesaj „mai pozitiv”, şi îndată aceşti creştini „doar cu numele” au căzut în plasa lor.

Ei erau dispuşi să dea ascultare duhurilor înşelătoare şi învăţăturilor demonilor. Prin duhuri înşelătoare se înţelege aici, în mod figurat, învăţătorii falşi, umpluţi de duhuri rele, care îi derutau şi amăgeau pe cei ne-veghetori.

Învăţăturile demonilor nu înseamnă învăţăturile despre demoni, ci chiar învăţăturile inspirate de către demoni, care îşi au originea în lumea demonilor.

Termenul făţarnicie sugerează ideea unei măşti, fiind o descriere foarte reală a membrilor cultelor deraiate, căci ei încearcă să-şi ascundă identitatea. Ei nu vor ca oamenii să ştie cu ce sistem se identifică ei. În plus, ei fac uz de termeni biblici şi cântă cântece creştine. Aşadar, nu sunt doar făţarnici, ci şi mincinoşi. Învăţătura lor nu este după adevărul cuvântului lui Dumnezeu şi ei ştiu lucrul acesta, înşelându-i cu bună ştiinţă pe oameni.

Conştiinţa lor este însemnată ca fierul roşu. Poate că în trecutul vieţii lor, conştiinţa lor fusese sensibilă, dar ei şi-au suprimat-o de atâtea ori şi au păcătuit atât de des împotriva luminii, încât conştiinţa lor a devenit între timp insensibilă şi de-a dreptul împietrită. Acum ei nu mai au scrupule când vine vorba de contrazicerea cuvântului lui Dumnezeu şi propagarea unor învăţături despre care ei ştiu bine că sunt neadevărate.

Două doctrine ale demonilor ne sunt prezentate acum. Prima este învăţătura potrivit căreia ar fi greşit ca cineva să se căsătorească. Aceasta este însă în directă contradicţie cu cuvântul lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu însuşi a instituit căsătoria, făcând acest lucru înainte de a fi pătruns păcatul în lume. Nu este nici un lucru nesfânt în privinţa căsătoriei. Iar când învăţătorii falşi interzic căsătoria, ei atacă pe faţă ceea ce Dumnezeu a rânduit.

O ilustrare a acestei învăţături este legea prin care li se interzice unor preoţi şi călugăriţe să se căsătorească. Dar, în mod şi mai direct, acest verset se referă la învăţătura spiritiştilor, numită afinitatea spirituală, prin care, conform lui A. J. Pollock, „legătura căsniciei este luată în derâdere şi, în termeni practici, bărbaţi şi femei sunt seduşi de la partenerii lor legitimi, formând legături nesfinte şi nelegitime cu aşa-numite afinităţi spirituale.” Am putea aminti şi atitudinea cultului Ştiinţa Creştină faţă de căsătorie. Iată ce a scris Doamna Eddy, femeie de trei ori căsătorită:

„Până nu se învaţă că Dumnezeu este Tatăl tuturor, căsătoria va continua. Matrimonia, care era cândva un fapt fix între noi, trebuie să-şi piardă actuala aderenţă.”

A doua învăţătură a demonilor este abţinerea de la anumite alimente. O atare învăţătură e întâlnită în rândurile spiritiştilor, care pretind că prin consumul de carne animală s-ar împiedica contactarea spiritelor. De asemenea, teosofii şi hinduşii se opun cu groază oricărei sacrificări de orice fel, pentru că ei cred că sufletul unui om ar putea reveni pe pământ, sub forma unor animale sau alte creaturi.

Pronumele care se referă la căsătorie şi la bucate. Ambele au fost create de Dumnezeu şi trebuie să ne împărtăşim din ele cu mulţumiri. El nu le-a rânduit doar pentru cei nenăscuţi din nou, ci şi pentru cei care cred şi cunosc adevărul.

Orice făptură (sau creaţie) a lui Dumnezeu este bună. Atât hrana, cât şi căsnicia au fost create de Dumnezeu şi nu sunt de lepădat... dacă se iau cu mulţumiri. El a instituit căsătoria pentru propagarea vieţii umane (vezi Geneza 1:28) iar hrana pentru întreţinerea vieţii (Geneza 9:3).

Cuvântul lui Dumnezeu pune deoparte atât hrana, cât şi căsătoria pentru folosul omului. Hrana este astfel sfinţită la Geneza 9:3; Marcu 7:19; Fapte 10:14,15; şi 1Corinteni 10:25,26. Căsnicia este pusă deoparte la 1Corinteni 7 şi Evrei 13:4.

Ele sunt sfinţite prin rugăciune. Înainte de a gusta dintr-o mâncare, noi trebuie să ne plecăm capul şi să mulţumim pentru hrană (vezi Matei 14:19; Fapte 27:35). Prin acest act noi îl rugăm pe Domnul să sfinţească hrana, ca ea să întărească trupul nostru, pentru ca noi să putem să-L slujim şi mai acceptabil, înainte de a păşi în căsnicie, noi trebuie să ne rugăm ca Dumnezeu să binecuvânteze unirea aceasta spre slava Lui, pentru binecuvântarea altora şi pentru binele miresei şi al mirelui.

Este o bună mărturie pentru creștini să mulțumească la masă atunci când sunt în prezența celor nemântuiți. Această binecuvântare nu trebuie să fie „de paradă” sau lungă, dar nici nu trebuie să ascundă faptul ca îi aducem mulțumiri lui Dumnezeu pentru hrana ce urmează s-o mâncăm.

Instruindu-i pe frați cu privire la aceste lucruri menționate în versetele 1-5, Timotei va fi un bun slujitor al lui Isus Cristos. Cum am arătat deja, termenul minister (din versiunea engleză, n.tr.) înseamnă „slujitor”. El va fi un slujitor, hrănit cu cuvintele credinței și ale bunei învățături, pe care el le-a urmat până în acel moment.

În această secțiune, Pavel vede în slujirea creștină o formă de întrecere athletică. În versetul 6, el s-a referit la regimul alimentar corespunzător pe care trebuie să-l aibă cel ce îl slujește pe Cristos - nevoia de a se hrăni cu cuvintele credinței și ale doctrinei bune. În versetul 7, el amintește exercițiul (în românește: „deprinde-te”) a cărui țintă este evlavia.

Apostolul îl sfătuiește pe Timotei să respingă basmele lumești și băbești. El nu trebuie să le combată sau să-și irosească timpul cu acestea. Mai degrabă el trebuie să le disprețuiască și să le respingă. Termenul „basmе lumești și băbești” ne duce cu gândul la religia Știința Creștină, care a fost întemeiată de o femeie și care pare să prindă în special la femeile în vârstă, propovăduind niște basme, mai degrabă decât adevărul.

În loc să-și irosească timpul cu mituri și basme, el trebuie să se deprindă (să facă exerciții) în vederea evlaviei. În aceste exerciții sunt cuprinse studiarea Bibliei, rugăciunea, meditația și mărturisirea lui Cristos la alții. Stock spune: „Evlavia nu se poate căpăta din întâmplare, căci curentul tendinței este împotriva noastră.” Trebuie deci să ne deprindem, să depunem eforturi.

Aici se face un contrast între două feluri de exerciții. Exercițiul fizic își are însemnătatea sa, dar aceasta este limitată și de scurtă durată. Pe de altă parte, evlavia este bună pentru duhul, sufletul și trupul omului și nu numai pentru perioada cât trăim în timp, ci pentru întreaga veșnicie! Cât privește viața aceasta, evlavia ne dăruiește cea mai mare bucurie, iar în ce privește viața viitoare, evlavia ne dă făgăduința unei răsplăți minunate și capacitatea de a ne bucura de gloriile cerului.

În general cercetătorii sunt de acord că acest verset se referă la pasajul anterior despre evlavie. Faptul că evlavia este de o valoare mare și eternă este adevărat și cu totul demn de primit. Este a treia afirmație care începe cu cuvintele: adevărat și cu totul demn de primit în această epistolă.

Căci în acest scop trudem și suferim ocară (textul critic conține varianta: „care trudesс și se luptă”). Scopul menționat aici este viața de evlavie. Pavel afirmă că acesta e țelul mare spre care își concentrează el toate eforturile sale. Acest scop nu pare îmbietor pentru necredincioși. Dar creștinul vede dincolo de lucrurile trecătoare ale acestei lumi, punându-și nădejdea în Dumnezeul Cel viu. Nădejdea aceasta nu ne va dezamăgi niciodată, pentru însuși faptul că El este Dumnezeul Cel viu, care este Mântuitorul tuturor oamenilor, în special al celor care cred. Dumnezeu este Mântuitorul tuturor oamenilor în sensul că El îi păstrează în viață, purtându-le zilnic de grijă. Dar El este și Mântuitorul tuturor oamenilor în sensul arătat anterior - anume că a avut grijă să pună la dispoziția tuturor oamenilor mântuirea Sa. El este mântuitorul celor care cred în mod special, pentru că ei și-au însușit mântuirea pe care a pus-o El la dispoziție. Am putea spune că El este Mântuitorul potențial al tuturor oamenilor și Mântuitorul real al celor care cred.

Lucrurile acestea se referă probabil la ceea ce a spus Pavel în versetele 6-10. Timotei are datoria să poruncească și să învețe aceste precepte, aducându-le mereu înaintea copiilor lui Dumnezeu.

Când a fost redactată această scrisoare, Timotei avea probabil între treizeci și treizeci și cinci de ani. În contrast cu unii din bătrânii adunării din Efes, el era un om tânăr. De aceea și spune Pavel în acest punct: „Nimeni să nu-ți disprețuiască tinerețea.”

Asta nu înseamnă că Timotei trebuie să se așeze pe sine pe un pedestal și să se considere imun la critici. Mai degrabă, el nu trebuie să dea nimănui prilejul de a-l condamna. Fiind un model pentru credincioși, el va evita posibilitatea unor critici îndreptățite.

În vorbire se referă la conversațiile lui Timotei. Vorbirea lui Timotei trebuie să fie întotdeauna de așa natură încât să-l identifice ca pe un copil al lui Dumnezeu. Nu numai că el trebuie să evite rostirea unor cuvinte clar interzise, ci chiar și pe cele care, dacă nu sunt interzise, atunci ele nici nu îi edifică pe cei ce le ascultă.

În purtare se referă la întreaga comportare a sa. Nimic din purtarea sa nu trebuie să aducă ocară numelui lui Cristos.

În dragoste sugerează că dragostea trebuie să fi motivul de la baza oricăror acțiuni, precum și duhul în care sunt desfășurate aceste acțiuni și țelul spre care se îndreaptă ele.

În duh lipsește din cele mai multe versiuni și comentarii modeme, care urmează textul critic. Dar cuvintele apar în textele majoritare și tradiționale. Guy King deplânge faptul că entuziasmul, capacitatea lui de a pătrunde sensul profund al sintagmei, este o:

„...calitate ce, în mod paradoxal, lipsește din profilul multor creștini. O, pentru un meci de fotbal, ei vor avea entuziasm cât vrei, sau pentru o campanie electorală, dar nu și pentru slujirea lui DUMNEZEU. Ce minunat este entuziasmul scientologilor, al martorilor lui Iehova, al comuniștilor - entuziasm care ar trebui să ne facă să ne rușinăm, că nu-l posedăm. O, de ne-ar da Domnul din nou zelul înflăcărat ce cuprindea odinioară biserica! Acel duh de căldură îi va fi o mare îmbărbătare lui Timotei, în lucrarea sa de consolidare a poziției și de înaintare a liniei.”

În credință înseamnă probabil „în credincioșie”, transmițând ideea de probitate și statornicie.

Curăția trebuie să caracterizeze nu numai faptele sale, ci și motivele care stau la baza acestor fapte.

Versetul acesta se referă probabil la biserica locală, mai degrabă decât la viața personală a lui Timotei. El trebuie să dea atenție citirii publice a Scripturii, îndemnării și doctrinei (sau învățăturii). Există aici o anumită ordine care trebuie respectată. Mai întâi de toate, Pavel subliniază citirea publică a Cuvântului lui Dumnezeu. Lucrul acesta era deosebit de necesar, având în vedere faptul că distribuirea Scripturii se făcea foarte anevoie. Foarte puțini oameni aveau un exemplar al cuvântului. După citirea Scripturii, Timotei trebuia să-i îndemne pe credincioși pe baza celor citite și apoi trebuia să-i învețe marile adevăruri ale cuvântului lui Dumnezeu. Versetul acesta ne amintește de Neemia 8 și în

special de versetul 8 din acel capitol: „Astfel ei au citit tare și clar din cartea Legii lui Dumnezeu și i-au dat sensul, ca să-i facă să înțeleagă citirea.”

Dar nu trebuie să ometem din acest verset și citirea și închinarea personală - devoțiunile înainte ca Timotei să-i poată îndemna și învăța din cuvântul lui Dumnezeu pe alții, el trebuie să facă în așa fel încât Cuvântul să fie o realitate în primul rând în viața sa.

Nu ni se spune ce dar i s-a dat lui Timotei - de evangelist, de pastor sau de învățător. Dar tonul general al acestor epistole ne face să credem că ar fi fost vorba de darul de pastor și învățător. Știm însă că... darul, i s-a dat prin profeție cu punerea mâinilor de către ceata bătrânilor. Mai întâi de toate, i s-a dat împreună cu sau printr-o profeție. Asta înseamnă că un profet din biserica locală s-a ridicat la un moment dat și a anunțat că Duhul lui Dumnezeu i-a dăruit lui Timotei un dar. Nu profetul i-a dăruit acest dar, ci doar l-a făcut cunoscut. Aceasta a fost însoțită de punerea mâinilor de către ceata bătrânilor. Din nou vrem să subliniem că presbiterii sau bătrânii nu au avut în ei înșiși puterea de a-l înzestra pe Timotei cu acest dar. Mai degrabă, punându-și mâinile peste el, ei au semnat astfel recunoașterea publică a ceea ce Duhul Sfânt deja săvârșise.

Procesul aceste poate fi văzut la Fapte 13. În versetul 2, Duhul Sfânt i-a ales pe Barnaba și pe Saul pentru o anumită lucrare. Poate că au primit cuvântul printr-un profet. Apoi frații din localitate au postit și s-au rugat, punându-și mâinile peste Barnaba și Saul, după-care i-au trimis în misiune (versetul 3).

Aceeași metodă este urmată și în zilele noastre, de multe comunități creștine. Când bătrânii din biserică devin conștienți că un om are un dar de la Duhul Sfânt, ei îl recomandă pe acel om, îl încredințează lucrării Domnului, semnificând astfel încrederea lor în el și recunoașterea faptului că Duhul Sfânt lucrează în viața lui. Acea recomandare nu echivalează însă cu înzestrarea sa cu acel dar, ci este doar recunoașterea faptului că Duhul lui Dumnezeu a făcut deja această lucrare.

Există o deosebire între ceea ce s-a întâmplat când bătrânii și-au pus mâinile peste Timotei, cum se arată aici, și când Pavel și-a pus mâinile peste Timotei, așa cum se arată la 2Timotei 1:6. În primul caz, acțiunea nu a fost deloc oficială, și darul lui Timotei nu a depins de ea, ci doar a exprimat părțasia cu el în lucrarea pe care o desfășura. În cazul al doilea, Pavel a fost realmente canalul apostolic prin care s-a dat darul.

Cuvintele Meditează asupra acestor lucruri ar putea fi traduse și prin „cultivă” aceste lucruri (sau „Ocupă-te” de ele - versiunea română GBV, n. tr.), așa cum reiese și din cuvintele următoare: „consacrate cu totul lor.” Pavel îl încurajează pe Timotei să se dedice fără nici o rezervă și fără să se lase distras de vreun lucru, lucrării Domnului. El trebuie să fie pe de-a-ntregul dedicat misiunii sale. În felul acesta, înaintarea lui va fi văzută de toți. Pavel nu dorește ca Timotei să atingă o culme, în slujirea sa creștină, după care să se lase pe tânjală. Mai degrabă, el dorește ca Timotei să înainteze totdeauna în lucrurile Domnului.

Observați ordinea: Mai întâi, Timotei trebuie să iasă seama la el însuși și apoi la doctrină (învățătură). Asta subliniază importanța vieții personale la orice slujitor al lui Cristos. Dacă viața sa nu e în ordine, poate să fie perfect în învățătură, că nu-i va folosi la nimic. Bine a spus A. W. Pink: „Slujirea devine o cursă și un rău, dacă o lăsăm să scoată treptat din viața noastră închinarea și cultivarea vieții spirituale proprii.”

Stăruind în lucrurile despre care a scris Pavel, adică citirea, îndemnul și instruirea, Timotei se va salva și pe sine și pe cei ce-l ascultă. Cuvântul „a salva” de aici nu are nimic de a face cu mântuirea sufletului. Capitolul a început cu o descriere a învățătorilor falși care făceau ravagii în rândurile copiilor lui Dumnezeu. Pavel îi spune lui Timotei că prin aderarea statornică la o viață de evlavie și la cuvântul lui Dumnezeu, el se va salva pe sine de acești învățători falși și-i va scăpa și pe ascultătorii săi de acești învățători falși.

Versetul acesta ne prezintă învățăturile adresate lui Timotei cu privire la comportamentul pe care trebuie să-l aibă față de membrii familiei creștine, în mijlocul cărora avea să lucreze. Fiind mai tânăr și poate mai agresiv, Timotei ar fi putut fi ispitit să dea dovadă de impaciență și resentimente față de unii bărbați mai în vârstă; de aici îndemnul ce i se adresează să nu mustre cu asprime un om mai în vârstă, ci să-l sfătuiască așa cum ar sfătui un tată. Cu alte cuvinte, nu s-ar cădea ca el, fiind mai tânăr, să atace verbal o atare persoană.

Mai exista pericolul ca acest tânăr slujitor al lui Cristos să dea dovadă de o atitudine arogantă față de bărbații mai tineri. Prin urmare, Pavel îi spune să-i trateze pe acești oameni mai tineri ca pe niște frați, adică să fie ca unul din ei și să nu adopte o atitudine de dominație asupra lor.

Pe femeile mai vârstnice trebuie să le trateze ca pe niște mame, cu toată demnitatea, dragostea și respectul ce li se cuvine.

Curăția trebuie să caracterizeze toate relațiile sale cu femeile mai tinere. Nu numai că trebuie să evite orice purtare evident păcătoasă, ci trebuie să se ferească și de orice gest indiscret sau comportament care ar putea părea greșit.

În versetele 3-16 Pavel se ocupă de subiectul văduvelor în biserica locală și de tratamentul ce trebuie să li se acorde.

Mai întâi, biserica trebuie să cinstească pe cele care sunt cu adevărat văduve. A cinsti presupune aici nu numai respectul ce trebuie să li se acorde, ci și ajutorul financiar. O văduvă adevărată este aceea care nu dispune de alte mijloace de întreținere, bizuindu-se cu totul pe Domnul, ca El să-i poarte de grijă. Această văduvă nu are rude în viață, care să aibă grijă de ea.

O a doua categorie de văduve este cea descrisă în versetul de față, alcătuită din cele care au copii sau nepoți. În aceste cazuri, copiii trebuie să învețe să manifeste o evlavie de ordin practic în familie, răsplătind mama (sau bunica) lor pentru tot ceea ce a făcut ea pentru ei. Versetul ne învață fără echivoc că evlavia începe din casă. Ar fi o mărturie foarte proastă pentru credința creștină a cuiva, dacă ar face caz de religia sa, când e în public, neglijându-i, în schimb, pe cei de care este legat prin legături de sânge!

Este acceptabil („plăcut”) înaintea lui Dumnezeu ca creștinii să aibă grijă de cei dragi ai lor, care sunt lipsiți de mijloace de întreținere. Atât manuscrisele cele mai vechi, cât și cele majoritare nu conțin cuvintele „bun și” înainte de „acceptabil”. Neîndoiros versiunea scurtă este cea originală.

În Efeseni 6:2 apostolul Pavel ne dă această învățătură limpede: „Cinstește pe tatăl și pe mama ta, care este prima poruncă, însoțită de o făgăduință.” Cum s-a arătat deja, o văduvă adevărată este cea lipsită de resurse financiare, care trebuie să se bizuie pe Dumnezeu pentru asigurarea pâinii cea de toate zilele.

În contrast cu văduva evlavioasă din versetul 5, aici avem văduva dedată la plăceri. Nu s-a putut stabili dacă aici este vorba despre o credincioasă adevărată, sau una care doar poartă numele de credincioasă. Noi credem că este vorba despre o creștină autentică - dar recăzută în păcat. Ea este moartă în ce privește comuniunea cu Dumnezeu sau posibilitatea de a fi folosită de El. Timotei trebuie să le prevină pe aceste văduve, să nu trăiască în plăceri și să-i învețe pe creștini să aibă grijă de rudele lor și de cei nevoiași.

Aici este subliniată gravitatea eșecului de a purta de grijă de rudele cuiva și în special de cei din cercul imediat al familiei. Actul acesta echivalează cu o lepădare de credință. Credința creștină susține fără echivoc că adevărații credincioși trebuie să poarte de grijă unii altora. Când un creștin nu se achită de această îndatorire, tăgăduiește, prin acțiunile sale, însăși adevărurile propovăduite de creștinism. O atare persoană este într-o stare mai rea decât un necredincios, pentru simplul fapt că mulți necredincioși se poartă cu dragoste față de rudele lor. În plus, un creștin poate aduce ocară numelui Domnului - ceea ce nu se poate afirma în cazul necredinciosului.

Din acest verset reiese că în fiecare biserică locală exista un registru cu numele văduvelor aflate în grija bisericii. Pavel precizează că în acest registru nu trebuie trecută nici o văduvă sub vârsta de șaizeci de ani.

Sintagma: soția unui singur soț ridică aceeași problemă ca în cazul similar al episcopilor și diaconilor. Și aici au fost propuse interpretări similare cu celălalt caz. Negreșit versetul ne spune că viața de căsătorie a acestei văduve trebuie să fi fost ireproșabilă, fără nici o suspiciune de abatere morală.

Pentru a putea fi trecută în registru, o văduvă trebuie să aibă și reputația de a fi săvârșit fapte bune de genul celor care caracterizează un credincios duhovnicesc.

Cuvintele: dacă a crescut copii înseamnă, evident, că trebuie să-i fi crescut în așa manieră încât acest lucru să se reflecte favorabil asupra ei și a familiei ei creștine. Cu alte cuvinte, nu în creșterea copiilor stă meritul deosebit, ci în creșterea adecvată acordată acestor copii.

Un alt semn distinctiv al văduvei evlavioase este ospitalitatea pe care a dovedit-o față de străini. De nenumărate ori în Noul Testament este pomenită această ospitalitate sau omenire, fiind mereu elogiată ca o trăsătură pe care trebuie s-o aibă creștinii.

Spălarea picioarelor oaspeților era datoria sclavilor. Ideea subliniată aici este că văduva a efectuat munci considerate de alții mai puțin elevate, în folosul fraților ei de credință. Dar spălarea picioarelor ar mai putea fi interpretată și în sens duhovnicesc, prin asociere cu spălarea realizată de cuvânt. Nu ar fi vorba aici de o slujbă publică, ci de vizitele efectuate în familii, vestind acolo cuvântul lui Dumnezeu în așa fel încât credincioșii să fie curățiți de întinările contractate în umblarea lor zilnică prin lume.

Ajutorul dat celor strâmtorați se referă la acte de milostenie săvârșite în folosul celor bolnavi, întristați sau strâmtorați.

Așadar, rezumând, vom spune că pentru a fi trecută pe lista adunării locale, această văduvă trebuie să fi dat ajutor la orice faptă bună.

Avem aici un verset dificil al cărui sens general pare să fie următorul: în general, ar fi o greșeală să fie trecute văduvele tinere în grija bisericii locale. Asta pentru că, datorită tinereții lor, ele ar dori să se recăsătorească - ceea ce nu ar fi greșit, în sine, dar dorința de a se recăsători ar putea deveni atât de puternică uneori încât unele dintre aceste văduve tinere s-ar putea chiar căsători cu necredincioși. Apostolul numește această acțiune: se ridică împotriva lui Cristos, pentru poftele lor. Când este pusă în față alternativa de a se căsători cu un păgân sau a rămâne necăsătorită din dragoste pentru Cristos și ascultare de cuvântul Său, văduva tânără tinde, de obicei, să opteze pentru căsătorie - ceea ce ar aduce ocară pentru biserica din localitate, care a întreținut-o.

Termenul condamnare din acest verset („damnation” în ediția KJV, deși în versiunea română acest termen nu apare, n.tr.) nu înseamnă aici pierzare veșnică, ci doar faptul că a ea a fost judecată sau condamnată pentru că și-a călcat credința dintâi. Cândva ea mărturisise o loialitate și un profund devotament pentru Domnul Isus Cristos, dar acum, când se ivește prilejul de a se căsători cu un bărbat care nu-L iubește pe Cristos, ea își uită jurămintele pe care le-a făcut la început lui Cristos, ducându-se după un necredincios și fiind astfel necredincioasă față de Mirele Ceresc.

Pavel nu critică văduvele tinere pentru faptul că se căsătoresc. În fapt, el le îndeamnă să se căsătorească (versetul 14). Obiecția lui Pavel e îndreptată asupra declinului lor spiritual, faptului că au renunțat la principiile divine, pentru a obține un soț.

Dacă biserica locală și-ar asuma deplina responsabilitate financiară pentru văduvele mai tinere, asta ar putea să le încurajeze să fie leneșe, împreună cu toate relele care decurg din aceasta. În loc să-și vadă de responsabilitățile lor, ele ar putea deveni bârfitoare, amestecându-se în toate și ocupându-se cu lucruri care nu le privesc. Nici o acțiune întreprinsă de biserica locală nu are voie să încurajeze asemenea comportament, întrucât, așa cum am arătat deja, aceasta ar afecta negativ mărturia creștină.

Prin urmare, Pavel afirmă că, în general, este preferabil ca văduvele mai tinere să se căsătorească, să aibă copii și să îngrijească de căminul lor creștin, în chip ireproșabil. Desigur, Pavel și-a dat seama că nu întotdeauna va fi posibil ca toate văduvele tinere să se recăsătorească, în primul rând pentru că inițiativa în această chestiune trebuie să aparțină bărbatului. Însă el afirmă aici principiul general care trebuie urmat ori de câte ori este posibil.

Potrivnicul, adică Satan, este mereu în căutarea unor acuzații pe care să le poată aduce împotriva mărturiei creștine și Pavel caută să evite pericolul ivirii unor cauze întemeiate ca potrivnicul să aibă prilej de învinuire.

Ceea ce a spus apostolul despre văduvele tinere nu este doar o speculație sau imaginația sa, ci un lucru care deja s-a întâmplat. Unii s-au și întors după Satan, în sensul că au ascultat de glasul Satanei și au ales un partener necredincios, în flagrantă neascultare de cuvântul Domnului.

Subiectul revine acum la obligația rudelor de a avea grijă de ai lor. Dacă vreun credincios sau vreo credincioasă are o văduvă în familie care are nevoie de sprijin, atunci credinciosul respectiv trebuie să-și asume responsabilitatea îngrijirii acesteia, pentru ca biserica să fie liberă să-și îngrijească pe cei ce realmente sunt lipsiți de mijloace materiale și fără rude. Întregul pasaj, de la versetul 3 la 16, ne spune ce trebuie să facă biserica în anumite împrejurări, iar nu ce ar putea face dacă consideră că există circumstanțe atenuate și dacă îi este cu putință. Lungimea paragrafului ne arată că este un subiect important în mintea Duhului Sfânt și totuși cele mai multe biserici de azi îl neglijează.

Restul capitolului se ocupă de presbiteri. Mai întâi, Pavel stabilește regula potrivit căreia bătrânii care cârmuiesc bine trebuie să fie învredniciți de îndoită cinste. (Referitor la versiunea engleză, autorul comentariului sugerează aici folosirea lui „take lead”, după Darby, în locul verbului „to rule”, adică a conduce, n.tr.) Cu alte cuvinte, nu se pune problema exercitării unui control, ci a oferirii unei pilde vrednice de urmat. Asemenea presbiteri sunt vrednici de o îndoită cinste. Prin cinste se înțelege respect, dar și ideea acordării unei asistențe financiare (Matei 15:6). O îndoită cinste presupune ambele idei. Mai întâi, el este vrednic de respect din partea copiilor lui Dumnezeu, datorită lucrării sale, dar, în cazul în care se consacră cu totul lucrării lui Dumnezeu, este vrednic și de asistență financiară. Cei ce lucrează în cuvânt și învățătură sunt probabil cei ce petrec atât de mult timp în predicarea Cuvântului și predarea învățăturilor din Cuvânt, încât nu mai pot să desfășoare o activitate laică pentru a-și câștiga existența.

Aici sunt introduse două versete pentru a dovedi afirmația anterioară că presbiterul este vrednic de recompensă. Primul este de la Deuteronom 25:4 iar al doilea de la Luca 10:7. Versetul acesta este deosebit de interesant în legătură cu inspirația Scripturilor. Pavel ia un verset din Vechiul Testament și unul din Noul Testament, le pune alături, pe același nivel, numindu-le pe amândouă: Scriptura. Rezultă clar de aici că Pavel a considerat scrierile Noului Testament de o autoritate egală cu cele ale Vechiului Testament.

Aceste Scripturi ne învață că un bou, de care oamenii se folosesc la treierat nu trebuie oprit de a-și lua partea ce i se cuvine din grâu. Tot așa, lucrătorul este vrednic de o porțiune din rodul muncii lui. Tot așa este și cu bătrânii (presbiterii). Chiar dacă lucrarea lor nu este de natură fizică, ei sunt vrednici de a fi întreținuți de copiii lui Dumnezeu.

Întrucât presbiterii ocupă o poziție de responsabilitate în cadrul bisericii, ei devin ținta specială a atacurilor Satanei. Din această pricină Duhul lui Dumnezeu ia măsuri pentru a-i proteja de acuzații false.

Principiul este expus clar aici, că nici o acțiune disciplinară nu trebuie întreprinsă împotriva unui presbiter decât dacă acuzația poate fi sprijinită de mărturia a doi sau trei martori. De fapt, același principiu se aplică la disciplinarea oricărui membru al bisericii, dar aici este subliniat pentru că exista pericolul special ca presbiterii să fie acuzați pe nedrept.

În cazul unui presbiter care a fost găsit vinovat de a fi păcătuț în așa fel încât a dăunat mărturiei bisericii, acest om trebuie muștrat în public. Acțiunea aceasta va avea darul de a-i impresiona pe toți credincioșii cu privire la gravitatea păcatului săvârșit în legătură cu slujirea creștină și va sluji de avertisment și element de disuasiune în viața altora.

Unii comentatori sunt de părere că versetul 20 nu s-ar aplica în mod special la presbiteri (bătrâni), ci la toți creștinii. Desigur principiul e valabil în cazul tuturor creștinilor, dar cadrul în care e plasat versetul pare să-l pună în legătură directă cu bătrânii.

Când ne ocupăm de chestiunile de disciplină din biserica locală, trebuie să ne ferim de două pericole. Primul este prejudecata iar al doilea este părtinirea. Este ușor să cădem în ispită de a fi nefavorabil dispuși față de cineva, punând astfel sub semnul prejudecății întregul caz. Tot așa este ușor să dăm dovadă de părtinire față de cineva, datorită averii sale, poziției sus-puse din cadrul comunității sau personalității sale. Astfel Pavel îl avertizează solemn pe Timotei în fața lui Dumnezeu și a Domnului Isus Cristos și în fața îngerilor aleși, să asculte de aceste instrucțiuni, fără să se pronunțe în nici un caz până nu a intrat în posesia tuturor faptelor și să nu dea dovadă de părtinire față de cineva doar pentru că-i este prieten sau cunoștință apropiată. Fiecare caz trebuie judecat ca în fața lui Dumnezeu și a Domnului Isus, și de asemenea ca în fața îngerilor, îngerii sunt observatorii lumii în care trăim. Prin urmare, ei ar trebui să poată vedea mimai o desăvârșită dreptate în chestiunile de disciplină ale bisericii. Îngerii aleși sunt cei ce nu s-au implicat în păcat sau în răzvrătire împotriva lui Dumnezeu, ci și-au păstrat starea dintâi.

Când oameni proeminenți se identifică cu o biserică locală, există uneori tendința de a-i promova degrabă în poziții de responsabilitate. Aici Timotei este avertizat împotriva luării unor acțiuni pripite când dă recunoaștere unor noi-veniți. De asemenea el nu trebuie să se identifice cu oameni ale căror caractere nu le cunoaște, pentru ca nu cumva procedând astfel să se facă părtaș la păcatele acestora. Nu numai că trebuie să se păstreze curat din punct de vedere moral, ci și curat în neasocierea cu păcatele altora.

Nu reiese clar cum se leagă versetul acesta de cel precedent. Poate că apostolul a anticipat, cu înțelepciune, că implicarea lui Timotei în problemele și dificultățile adunării va afecta negativ stomacul său. În acest caz, Timotei nu ar fi primul care să cadă pradă acestei afecțiuni! Cel mai probabil este însă că Timotei suferea frecvent de pe urma apei contaminate - situație încă des întâlnită în multe regiuni ale lumii. Sfatul apostolului: „Să nu mai bei doar apă” înseamnă că Timotei nu trebuie să folosească exclusiv apă, ci și puțin vin. Pavel recomandă folosirea unei cantități mici de vin din pricina stomacului lui Timotei și a frecvențelor sale neputințe. Versetul se ocupă doar de folosirea vinului în scopuri medicale, și nu trebuie folosit nicidecum ca scuză pentru a tolera consumul excesiv de vin.

Este absolut cert că textul de aici se referă la vin real, nu doar la must sau la suc de struguri. De fapt ne îndoiim că exista pe vremea aceea suc de struguri, întrucât sucul din vremea noastră se prepară prin pasteurizare. Faptul că era vin adevărat reiese și din sintagma: puțin vin. Dacă nu ar fi fost vin real, nu avea sens să se precizeze: puțin vin.

Versetul acesta aruncă lumină de asemenea asupra subiectului vindecărilor divine. Deși, ca apostol, Pavel negreșit avea puterea de a vindeca tot felul de boli, totuși el nu s-a prevalat de acest dar. Aici el îndreptățește folosirea medicamentelor în cazul afecțiunilor de stomac.

În versetul acesta apostolul pare să revină la discuția din versetul 22, unde l-a avertizat pe Timotei să nu se grăbească să-și pună mâinile peste alți oameni. Versetele 24 și 25 explică în continuare acest avertisment.

Păcatele unor oameni sunt arătate dinainte și sunt atât de evidente încât ele pot fi comparate cu un trâmbițaș, care sună din trâmbiță înaintea omului, anunțând că este un păcătos, ținând-o tot așa până la judecată. Dar lucrurile nu stau chiar așa cu toți oamenii. Unii oameni care sunt păcătoși nu sunt dați în vileag decât mai târziu.

În prima categorie, am putea include bețivul pe care-l cunoaște tot cartierul că e bețiv. Pe de altă parte, există soțul care este implicat pe ascuns într-o relație amoroasă cu o altă femeie. Poate că acest păcat nu este cunoscut acum comunității, dar mai târziu întreaga afacere sordidă va ieși la iveală.

Este întrucâtva similar cu situația oamenilor buni. Unii se arată de la început a fi buni. Alții sunt mai retrași, mai modești și abia după ce trece o bucată de timp iese la iveală bunătatea lor. Chiar dacă nu vedem de la început binele din viața lor, viitorul va scoate la lumină binele din



viața lor. Lecția pe care trebuie s-o învățăm din toate acestea este că nu trebuie să judecăm o persoană de la prima vedere, din clipa când am făcut cunoștință cu ea, ci mai târziu, după ce timpul ne-a permis să cunoaștem adevăratul caracter al acelei persoane.

Acum ne este prezentată conduita sclavilor, care sunt denumiți toți cei ce sunt sub jugul robiei, adică jugul sclaviei. Mai întâi, apostolul se adresează sclavilor care au stăpâni nemântuiți. În acest caz, se cuvine ca sclavii aceștia să se poarte obraznic cu stăpânii lor? Sau să se răscoale sau să evadeze? Sau să lucreze cât mai puțin? Dimpotrivă, ei trebuie să-i considere pe stăpânii lor vrednici de toată cinstea. Asta înseamnă că trebuie să le acorde respect, să asculte de ei, să lucreze cu râvnă și, în general, să caute să le fie cât mai de folos, iar nu o piedică. Motivația cea mai bună pentru o slujire atât de credincioasă constă în faptul că prin asta ei dau o mărturie pentru Cristos. Dacă un sclav creștin s-ar purta necuviincios sau s-ar răzvrăti, atunci stăpânul lui ar huli numele lui Dumnezeu și credința creștină, conchizând că toți credincioșii sunt niște netrebniți.

Istoria bisericii primare ne arată că sclavii creștini se vindeau în general cu un preț mai mare pe piață decât necredincioșii. Dacă un stăpân știa că un anumit sclav prezentat la licitație este creștin, în general era dispus să plătească mai mult pentru acel sclav, fiindcă știa că îl va slui cu mai multă credincioșie și conștiinciozitate. Iată ce rezultate mărețe produce credința creștină!

Versetul acesta ne amintește că indiferent cât de umilă poate fi poziția socială a unei persoane, ea are posibilitatea de a depune mărturie pentru Cristos și de a aduce slavă Numelui Său.

Adesea s-a spus că instituția sclaviei nu este condamnată pe față în Noul Testament. Dar, pe măsură ce învățăturile creștine s-au răspândit, abuzurile pricinuite de sclavie au fost abolite.

Fiecare credincios adevărat trebuie să-și dea seama că este un sclav al lui Isus Cristos, că a fost cumpărat cu un preț; că nu-și mai aparține sieși, ci că este al lui Isus Cristos, cu duhul, sufletul și trupul său și că, prin urmare, Domnului I se datorează cea mai aleasă slujire pe care I-o poate da fiecare.

Versetul acesta se ocupă de sclavii care au stăpâni credincioși. Negreșit sclavii aceștia erau uneori tentați să-și disprețuiască stăpânii. Nu este deloc greu să ne imaginăm că atunci când se strângea adunarea locală, în ziua Domnului, pentru frângerea pâinii (Fapte 20:7), stăpânii creștini stăteau la masă alături de sclavii creștini - și unii, și alții fiind frați în Cristos Isus. Dar sclavii nu aveau voie să creadă că din această pricină deosebiriile sociale din viața obișnuită s-au șters. Doar pentru că un stăpân era creștin nu însemna că sclavul nu-i datora cinste și slujire. Faptul că stăpânul era în același timp și credincios, și un frate preaiubit, avea darul să-l însuflețească pe sclav să-l slujească cu și mai multă râvnă.

Despre stăpânii creștini se afirmă aici că sunt nu numai credincioși și preaiubiți, ci și cei ce se bucură de binefaceri. Adică interpretarea generală este că și ei beneficiază de binecuvântarea mântuirii. Dar cuvintele ar putea însemna și faptul că atât sclavii, cât și stăpânii sunt interesați în a face bine, că trebuie să slujească împreună, încercând să se ajute unii pe alții.

Cuvintele învață pe oameni aceste lucruri și îndeamnă-i se referă negreșit la instrucțiunile date mai sus sclavilor creștini. Aplicația pentru vremea noastră ar fi desigur în cadrul relației patron-salariat.

Pavel își îndreaptă acum atenția spre cei care ar fi dispuși să răspândească învățături străine și greșite în biserică. Oamenii aceștia nu se țin de cuvintele sănătoase, adică de cele dătătoare de sănătate, cum erau cuvintele rostite de Domnul nostru Isus Cristos când era pe pământ și cum sunt cuvintele găsite în evanghelii. Dătător de Sănătate este și întregul corp de învățătură aflat în Noul Testament. Aceasta este învățătura potrivită cu evlavia în sensul că încurajează și promovează comportarea evlavioasă.

Asemenea oameni sunt plini de mândrie. Ei pretind că posedă cunoștințe superioare, dar în realitate nu știu nimic. După cum a arătat Pavel deja, ei nu știu ce vorbesc.

Ei au boala cercetărilor fără rost și a certurilor de cuvinte. (În engleză se spune că sunt obsedați de aceste lucruri, adică literalmente sunt bolnavi). Oamenii aceștia nu sunt sănătoși duhovnicește și, în loc să-i învețe pe oameni cuvinte sănătoase, ca în versetul anterior, ei îi învață cuvinte care îi îmbolnăvesc pe sfinți. Ei ridică diverse chestiuni care nu zidesc duhovnicește și se ceartă pentru cuvinte.

Întrucât lucrurile despre care vorbesc ei nu fac parte din doctrina Bibliei, nu există nici o cale de a le soluționa într-un fel sau altul, definitiv. Prin urmare, învățătura lor stârnește invidie, certuri, cuvinte jignitoare și bănuieli rele, după cum arată și Lenski:

„Prin întrebările și polemicile lor, ei se invidiază între ei pentru aparenta măiestrie cu care celălalt ar fi argumentat. Ei se ceartă în timp ce se contrazic și se luptă unul cu altul; apoi izbucnesc blasfemiile, adică înfierări îmbrăcate în cuvinte sacre.”

Aceste ciocniri izvorăsc din oameni stricați la minte, cum arată din nou Lenski:

„Mintea stricată constă din corupere și dezintegrare - facultățile mentale nu mai funcționează normal pe tărâm moral și spiritual. Ei nu mai reacționează normal la adevăr. Toată realitatea și prezentarea adevărului ar trebui să producă reacția, acceptării, în special în cazul divinei evanghelii mântuitoare, care prin excelență ar trebui să aibă acest efect; toate minciunile, falsurile, perversiunile ar trebui să producă în schimb repudiare, mai cu seamă cele din domeniul moral și spiritual. Când este confruntată cu „adevărul”, mintea stricată nu vede și nu caută decât obiecții; în schimb, când este pusă în fața unor lucruri care se abat de la adevăr, mintea stricată nu vede și nu caută decât motive de acceptare a acestor abateri de la adevăr.”

De asemenea, acești oameni sunt lipsiți de adevăr. Cândva ei aveau cunoștință despre adevăr, dar pentru că au respins lumina, au fost deposezați de adevărul pe care l-au cunoscut cândva.

Oamenii aceștia socotesc că evlavia este un izvor de câștig. Se pare că ei optează pentru meseria de învățători religioși pentru că le oferă posibilitatea unei remunerații maxime pentru o prestație minimă de lucru. „Ei fac din cea mai sfântă dintre vocații un meșteșug bănos.”

Acest verset nu numai că ne amintește de păstori-argați, care se dau drept slujitori creștini, dar care în realitate nu au pic de dragoste pentru adevăr, ci ne fac să ne gândim la spiritul negustoresc ce a pătruns atât de insidios în sânul creștinătății - vânzarea de indulgențe, jocuri de loterie, bazaruri și tot felul de iarmaroace (pe la biserici), etc. De aceștia ferește-te. Ni se poruncește să stăm departe de acești oameni

ne-evlavioși, credincioși doar cu numele.

Dacă versetul precedent ne-a dat definiția falsă a termenului de câștig, cel de față ne prezintă adevăratul sens al cuvântului. Combinația de evlavie cu mulțumire este un mare câștig. Evlavia fără mulțumire ar prezenta o mărturie unilaterală. Iar mulțumirea fără evlavie nu ar constitui nici o trăsătură creștină distinctivă. Dar a avea evlavie și în același timp a fi mulțumit cu împrejurările în care te afli este un lucru de mare preț, ce nu poate fi cumpărat cu toți banii din lume.

Capitolul acesta se aseamănă foarte mult cu învățăturile Domnului Isus din Predica de pe Munte. Versetul 7 ne amintește de învățătura Sa potrivit căreia trebuie să ne încredem în Tatăl nostru ceresc, lăsând ca El să ne îndeplinească nevoile.

Există trei momente în viață când avem mâinile goale: când ne naștem, când venim la Isus și când murim. Versetul acesta ne amintește de primul și ultimul din momente. Căci noi n-am adus nimic în lume și nici nu putem să luăm cu noi nimic din ea.

Înainte de a muri, Alexandru Cel Mare a spus: „Când voi muri, așezați-mă pe catafalca cu mâinile neînvelite, ci lăsate afară, ca toți să vadă că sunt goale.” Bates comentează pe această temă:

„Da, mâinile acelea care odată țineau cel mai falnic sceptru din lume; care mânuiau cândva cea mai victorioasă sabie; care erau odată pline de argint și aur; care puteau salva viața cuiva sau, printr-o simplă semnătură, să i-o piardă, acum erau GOALE.”

Mulțumirea constă din satisfacția noastră față de împlinirea nevoilor de bază ale vieții. Tatăl nostru ceresc știe că avem trebuință de hrană și de îmbrăcăminte și ne-a făgăduit că ni le va asigura. Necredinciosul își petrece cea mai mare parte a vieții în jurul elementelor de hrană și îmbrăcăminte. În schimb, creștinul trebuie să caute mai întâi împărăția lui Dumnezeu și neprihănirea Lui iar Dumnezeu va avea grijă ca lui să nu-i lipsească lucrurile esențiale ale vieții.

Termenul tradus prin îmbrăcăminte cuprinde aici hainele dar și o locuință. Trebuie să ne mulțumim cu hrana, cu hainele și cu locuința pe care le avem.

Versetele 9-16 se ocupă direct de cei care au o dorință nestăpânită de a se îmbogăți: Păcatul lor nu constă în faptul că sunt bogați, ci în faptul că lăcomesc pentru a deveni bogați. Cei ce doresc să fie bogați sunt oameni care nu se mulțumesc cu hrana, îmbrăcăminte și locuința pe care le au, ci vor să aibă tot mai mult.

Dorința de îmbogățire îl duce pe om în ispită. Pentru a-și atinge scopul, el este ademenit să folosească mijloace necinstite și adesea violente. Între aceste metode se află jocurile de noroc, specula, fraudă, sperjurul, hoțiile și chiar omorul. Un astfel de om cade într-o cursă. Dorința devine atât de puternică încât el nu i se mai poate împotrivi. Poate că își spune că atunci când contul lui de la bancă va atinge o anumită cifră, se va opri. Dar nu poate. Când atinge plafonul propus, dorește unul și mai mare. Dorința după bani aduce cu sine griji și temeri, care-i înfășoară sufletul. Oamenii care sunt hotărâți să se îmbogățească cu orice preț cad în multe poftes nebune, căci există în permanență dorința de a nu se lăsa mai prejos de „lonești”. Pentru a se menține într-o anumită pătură a societății, adesea ajung, sub acest impuls, să jertfească unele din lucrurile cele mai de preț din viața lor.

De asemenea ei cad în poftes periculoase. Lăcomia după avere îi face pe oameni să-și periclitizeze sănătatea și să-și pună în pericol sufletul. Într-adevăr, acesta e sfârșitul spre care se îndreaptă. Ei devin atât de preocupați de lucrurile materiale încât se înecă în ruină și pierzare. În goana lor nebună după aur, ei neglijează sufletul lor nemuritor. Barnes atrage atenția:

„Distrugerea s-a încheiat. Au fost ruinate fericirea, virtutea, reputația și sufletul însuși. Dorința irezistibilă de îmbogățire aleargă la bordul unui bolid plin de nebunie, care distruge totul în cale, în viața de acum și în cea de apoi. Câți membri ai familiei umane au fost astfel distruși!”

Iubirea de bani este o rădăcină a tot felul de rele. Nu toate relele din univers izvorăsc din iubirea de bani, dar ea este totuși una din marile surse ale unei mari diversități de rele. De pildă, iubirea de bani duce la invidie, certuri, furturi, necinste, necumpătare, părăsirea lui Dumnezeu, egoism, fraudă, delapidare, etc.

Nu despre bani ca atare este vorba aici, ci despre iubirea banilor. Banii pot fi folosiți în slujba Domnului într-o mulțime de căi, din care să rezulte numai bine. Dar aici este vorba despre dorința nestăpânită de bani, care duce la păcat și rușine.

Acum este menționat un rău produs de iubirea banilor, și anume rătăcirea de la credința creștină. În goana lor nebună după aur, oamenii neglijează lucrurile spirituale și până la urmă le este foarte greu să-și mai dea seama dacă au fost mântuiți vreodată.

Nu numai că oamenii aceștia au scăpat din mână valorile spirituale, ci s-au străpuns singuri cu multe dureri. Gândiți-vă la durerile care însoțesc lăcomia după avuții! Tragedia unei vieți irosite. Durerea de a-ți vedea copiii pierduți în lume. Întristarea de a vedea cum peste noapte te-ai ruinat, pierzând toată averea. Frica de a te întâlni cu Dumnezeu, fie nemântuit sau cel puțin cu mâinile goale. Episcopul J. C. Ryle rezumă:

„În realitate, banii sunt una din avuțiile cele mai nesatisfăcătoare. Negreșit ei îți iau unele griji, dar aduc cu ei tot atâtea griji cât îți iau. Trebuie să te zbați ca să-i câștigi. Apoi trebuie să te frământați ca să-i păstrezi în siguranță. După care urmează ispitele legate de folosirea lor. Și apoi sentimentul de culpabilitate legat de modul greșit în care i-ai cheltuit. Perplexitatea de a scăpa de ei. Două treimi din toate certurile, disensiunile și procesele din lume izvorăsc dintr-o cauză cât se poate de simplă: banii.”

Cel mai bogat om din lume era cândva proprietarul unor sonde de petrol, al unor rafinării, al unor tancuri petroliere și al conductelor aferente; al unor hoteluri, al unei companii de asigurări, al unei instituții bancare și al unor firme de aviație. Dar el și-a înconjurat moșia de 350 de hectare, cu paznici, câini feroși de pază, garduri de fier, reflectoare, alarme și sirene. Pe lângă faptul că se temea de avioane, vapoare și nebuni, se mai temea de boală, de bătrânețe, de neputință și de moarte. Era singuratic și posomorât, și a recunoscut că n-a putut cumpăra fericirea cu bani.

Lui Timotei i se spune aici omul lui Dumnezeu - titlul acordat adesea profeților în Vechiul Testament, prin care se înțelege un om cu purtare evlavioasă. Ar putea fi un indiciu că Timotei avea darul profeției. Reversul omului lui Dumnezeu este „omul păcatului”, așa cum citim la 2 Tesaloniceni 2. Omul păcatului va fi însăși întruparea păcatului. Toate lucrurile legate de acest om îi vor face pe oameni să se gândească la

păcat. Timotei trebuie să fie un om al lui Dumnezeu, un om care îi va determina pe oameni să se gândească la Dumnezeu și să-L slăvească pe Dumnezeu.

În slujirea sa pentru Cristos, Timotei trebuie să fugă de îngâmfare (versetul 4), necurăție (versetul 5), un duh nemulțumit (versetul 6-8), pofta nebună și periculoasă (versetul 9) și de iubirea banilor (versetul 10). El trebuie să cultive în schimb caracterul creștin - singurul lucru pe care îl poate lua cu el în cer. Aici ne sunt prezentate elementele caracterului creștin: neprihănirea, evlavia, credința, dragostea, răbdarea, blândețea.

Neprihănirea se referă la dreptate, justiție și integritate în relațiile noastre cu semenii.

Evlavia este calitatea de a fi ca Dumnezeu.

Credința ar putea însemna credincioșie sau statornicie.

Dragostea denotă afecțiunea noastră, atât pentru Dumnezeu, cât și pentru semenii noștri.

Răbdarea este statornicie, capacitatea de a îndura, când suntem încercați.

Blândețea este un duh smerit.

Nu numai că Timotei trebuie să fugă și să urmeze, dar mai trebuie și să lupte. Aici termenul a lupta nu se referă la starea combatantă, ci la susținerea cu toată tăria. Termenul nu este împrumutat din vocabularul tacticii de luptă, ci din cel al întrecerilor sportive. Lupta cea bună de care se vorbește aici este credința creștină și cursa, alergarea ce o însoțește. Timotei trebuie să alerge bine la această întrecere. El trebuie să apuce viața veșnică. Asta nu înseamnă că trebuie să se lupte pentru a dobândi mântuirea, căci o avea deja. Dar ideea subliniată aici este că trebuie să trăiască în practică zilnică viața veșnică pe care o avea deja.

Timotei fusese chemat la viața aceasta veșnică când a fost convertit. De asemenea, el a depus cea frumoasă mărturisire înaintea multor martori. Poate că aceasta se referă la botezul lui, deși ar putea cuprinde și toată mărturia ulterioară dată de el pentru Domnul Isus Cristos.

Apostolul îi încredințează acum lui Timotei o sarcină solemnă și face acest lucru în prezența celor doi martori supremi.

Mai întâi sarcina este încredințată în fața lui Dumnezeu care dă viață tuturor lucrurilor. Poate că, scriindu-i lui Timotei, Pavel era conștient că într-o zi va trebui să-și dea viața pentru mărturia depusă de el pentru Domnul Isus. Dacă așa se va întâmpla, atunci este bine ca acest războinic tânăr să-și aducă aminte că Dumnezeu este Cel care dă viață tuturor lucrurilor. Chiar dacă oamenii vor reuși să-l omoare pe Timotei, credința lui este în Cel care învie morții.

În al doilea rând, sarcina este încredințată în fața lui Cristos Isus. El este marea pildă a mărturiei frumoase. Înaintea lui Pontus Pilat El a făcut cea frumoasă mărturie. Deși aceste cuvinte se referă probabil la toate cuvintele și acțiunile Mântuitorului înaintea guvernatorului roman, ele au în vedere mai cu seamă afirmația Sa de la Ioan 18:37: „Eu pentru aceasta M-am născut și pentru aceasta am venit în lume: ca să mărturisesc despre adevăr. Oricine este din adevăr ascultă glasul Meu.” Această mărturie neclintită a fost prezentată în fața lui Timotei ca un exemplu de urmat în mărturisirea despre adevăr.

Lui Timotei i se încredințează sarcina de a păzi porunca. Unii cred că asta se referă la porunca de a lupta „lupta cea bună”, menționată anterior. Alții susțin că se referă la întreaga sarcină pe care i-a încredințat-o Pavel lui Timotei în această epistolă. Iar alții cred că porunca este mesajul evangheliei sau revelația lui Dumnezeu, așa cum ne este dată în cuvântul lui Dumnezeu. Noi credem că este sarcina de a menține adevărul despre credința creștină.

Sintagma: fără pată și fără vină se aplică în cazul lui Timotei, mai degrabă decât al poruncii. În păzirea poruncii, Timotei trebuie să mențină o mărturie care să fie fără părtășie, ireproșabilă.

În Noul Testament, arătarea Domnului nostru Isus Cristos este mereu înfățișată privirilor credinciosului. Credințioșia față de Cristos în lumea aceasta va fi răsplătită la Judecata lui Cristos. La rândul lor, aceste răsplăți se vor arăta atunci când Domnul Isus va reveni pe pământ ca să-și stabilească împărăția. Atunci se vor vădi cu claritate rezultatele credincioșiei sau necredincioșiei.

Învățații Bibliei nu sunt de acord cu privire la faptul dacă pronumele din versetul acesta și cel următor se referă la Dumnezeu Tatăl sau la Domnul Isus Cristos. Luat separat, versetul 15 pare să se refere la Domnul Isus, pentru că El este hotărât cel numit Rege al regilor și Domn al domnilor la Apocalipsa 17:14. Pe de altă parte, versetul 16 pare să se refere în mod deosebit la Dumnezeu Tatăl.

În orice caz, sensul versetului 15 pare să fie următorul: Când Domnul Isus va reveni pentru a domni pe pământ, oamenii își vor da seama cine este binecuvântatul și singurul Potentat. Arătarea va vădi cine este adevăratul Rege. Când i-a scris Pavel lui Timotei, Domnul Isus era Cel respins, așa cum continuă să fie și în ziua de azi. Dar va veni o zi când se va arăta limpede că El este Regele peste toți care domnesc și că El este Domn peste toți cei ce domnesc ca domni.

Binecuvântat înseamnă nu numai vrednic de a fi lăudat, ci și Unul care are în El însuși plinătatea tuturor binecuvântărilor.

La arătarea Domnului Isus, oamenii își vor da seama de asemenea că numai Dumnezeu posedă nemurirea. Asta înseamnă că El este Singurul care deține nemurirea în mod inerent îngerilor li s-a conferit de asemenea nemurirea iar la înviere credincioșii vor primi trupuri nemuritoare (1Corinteni 15:53,54), dar Dumnezeu are nemurirea în El însuși.

Apoi se spune despre Dumnezeu că locuiește într-o lumină de care nu te poți apropia. Asta se referă la slava strălucitoare și nespus de luminoasă ce înconjoară tronul lui Dumnezeu. Omul în condiția sa naturală ar fi mistuit îndată de așa splendoare. Numai cei care sunt acceptați în Preaiubitul, care sunt desăvârșiți în Cristos se pot apropia de Dumnezeu fără să fie nimiciți prin aceasta.

În ființa Sa esențială, nici un om nu L-a văzut pe Dumnezeu și nu-L poate vedea. În Vechiul Testament, oamenii au văzut arătări ale lui Dumnezeu, numite teofanii. În Noul Testament, Dumnezeu S-a revelat desăvârșit în Persoana Preaiubitului Său Fiu, Domnul Isus Cristos.

Dar rămâne valabil adevărul că Dumnezeu este invizibil ochilor muritorilor. Acestuia I se cuvin cinstea și puterea veșnică și Pavel încheie îndemnul solemn pe care i le încredințează lui Timotei cu atribuirea de omagii lui Dumnezeu.

Pavel s-a referit anterior pe larg la cei care doresc să se îmbogățească. Aici el se ocupă de cei care sunt deja bogați. Aceștia Timotei trebuie să le poruncească să nu se îngâmfe, căci aceasta este ispita celor bogați. Ei au tendința de a-i privi de sus pe cei ce nu au mulți bani, ca și când aceștia ar fi neciopliți, incuți sau, în orice caz, nu prea inteligenți. Desigur în realitate nu totdeauna așa stau lucrurile. În Noul Testament, marile bogății nu sunt un indiciu al binecuvântării lui Dumnezeu, cum erau în Vechiul Testament. Pe când bogățiile erau semnul distinctiv al oblăduirii divine sub lege, marea binecuvântare a noii dispensații este suferința.

Bogății nu trebuie să se încreadă în „nesiguranța bogățiilor”. Banii au obiceiul de a prinde aripi, luându-și îndată zborul. Deși marile resurse dau impresia că-ți procură o mare siguranță, realitatea este că singura certitudine din lumea aceasta este în cuvântul lui Dumnezeu.

Prin urmare, bogății sunt sfătuiți să se încreadă în Dumnezeu Cel viu, care ne dă toate din belșug, ca să ne bucurăm de ele. Unul din marile lațuri care-i pasc pe bogați este că e greu să posezi bogății fără să-ți pui încrederea în ele. Dar aceasta este o formă de idolatrie. Este o negare a adevărului potrivit căruia Dumnezeu este Cel care ne dă toate din belșug, ca să ne bucurăm de ele. Această afirmație nu scuză traiul în huzur, ci doar afirmă că Dumnezeu este Izvorul adevăratei plăceri și savurări, și că lucrurile materiale nu pot produce această plăcere sau bucurie.

Creștinului i se amintește că banii pe care-i posedă nu sunt ai lui, ci i-au fost dați ca să-i administreze. El poartă răspunderea de a-i folosi spre slava lui Dumnezeu și bunăstarea semenilor săi. El trebuie să-i întrebuințeze în facerea de fapte bune și în disponibilitatea sa de a-i împărți cu săracii.

Regula de viață a lui John Wesley era aceasta: „Fă cât mai mult bine, pe toate caile posibile, în toate locurile pe unde vei merge, ori de câte ori vei avea prilejul, cât mai mult timp posibil.”

Prin „disponibili să împartă” se înțelege că trebuie să fie gata să folosească banii pe care îi are ori de câte ori Domnul îi arată că trebuie să procedeze așa.

Versetul acesta subliniază adevărul potrivit căruia este posibil să folosim lucrurile materiale din viața aceasta așa încât ele să ne aducă dividende în veșnicie. Prin folosirea fondurilor noastre pentru lucrarea Domnului în vremea de acum, noi ne strângem o comoară, o bună temelie pentru viitor. În felul acesta noi apucăm viața ce este cu adevărat viață.

Am ajuns la ultimul îndemn dat de Pavel lui Timotei, în care îl încurajează să păzească ce i s-a încredințat. Asta se referă probabil la doctrinele adevărate ale credinței creștine. Nu se pune aici problema sufletului sau mântuirii lui Timotei, ci este o referire la adevărul evangheliei harului lui Dumnezeu. Aidoma banilor depuși la bancă, adevărul încredințat lui Timotei trebuia păstrat „intact, integru și nevătămat”.

El trebuie să evite vorbele goale și lumești și împotririile științei (termenul latin scientia înseamnă pur și simplu „cunoaștere” sau „cunoștințe”. Derivatul englezesc „science” (textul ediției din 1611) are acum un înțeles mult mai restrâns, de unde și schimbarea pe care a operat-o ediția NKJV) pe nedrept numite astfel. Prin vorbele goale se înțelege pălăvrăgeala cu privire la chestiuni lipsite de importanță.

Pavel își dădea seama că Timotei va întâmpina o serie de învățături care vor poza drept cunoștințe adevărate, dar care în realitate vor fi opuse revelației creștine, după cum arată și episcopul Moule:

„Gnosticii din vremea lui Pavel pretindeau că-i pot duce pe discipolii lor „mai presus de ceata credincioșilor de rând, ridicându-i, chipurile, la un cer superior, populat cu inițiați care ar cunoaște tainele ființei și care prin aceste cunoștințe ar trăi o viață emancipată și eliberată de robia materiei, lăfăindu-se în voie în lumea spiritului.”

De toți aceștia Timotei trebuie să se depărteze. Asta s-ar referi în vremea noastră la cultele false cum ar fi „Știința Creștină”. Sistemul acesta pretinde că este creștin în caracter și că posedă cunoștința adevărată, dar este pe nedrept numit astfel. Nu este nici creștin, nici știință!

Versetul acesta poate fi aplicat și la numeroasele forme ale științelor naturii, așa cum sunt acestea predate în școlile de azi. De fapt nici o descoperire adevărată a științei nu poate să contrazică vreodată Biblia, pentru că secretele universului au fost plasate în univers de Cel care a scris Biblia, însuși Dumnezeu. Dar multe din așa-numitele fapte ale științei nu sunt în realitate nimic altceva decât teorii nedemonstrate. Orice ipoteze de acest gen, care contrazic Biblia, trebuie respinse.

Pavel și-a dat seama că unii din cei ce-și spuneau creștini au fost furați de aceste învățături false și s-au rătăcit în ce privește credința. Aceste versete de încheiere ne prezintă marile pericole ale așa-numitului intelectualism, raționalism, modernism, liberalism și toate celelalte „ism”-uri care fie că îl nesocotesc pe Cristos, fie că încearcă să-L dilueze.

Harul să fie cu tine! Această benedicție e „semnul distinctiv” al lui Pavel, pentru că numai harul lui Dumnezeu poate să-i țină pe ai Săi „pe calea dreaptă și îngustă”. Amin.

[clickbible.org](http://clickbible.org)